

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE

Pedagogická fakulta

katedra primární pedagogiky

POROVNÁNÍ PŘÍPRAVY DÍTĚTE NA VSTUP DO ZÁKLADNÍ
ŠKOLY V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH S ODLIŠNÝM ŠKOLNÍM
VZDĚLÁVACÍM PROGRAMEM

COMPARISON OF CHILDREN'S READINESS FOR ENTERING TO
ELEMENTARY SCHOOL FROM NURSERY SCHOOLS WITH DIFERENT
EDUCATIONAL PROGRAMMES

Bakalářská práce

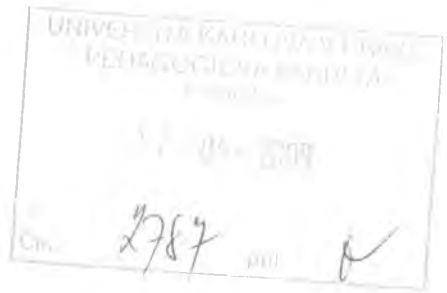
Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jana Kropáčková, PhD.

Autor bakalářské práce: Marta Kůsová

Studijní obor: učitelství pro mateřské školy

Forma studia: prezenční

Bakalářská práce dokončena: 14. dubna 2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím pouze uvedených pramenů literatury.

V Praze dne 14.4.2009.....

Podpis: .

Děkuji PhDr. Janě Kropáčkové, PhD. za důsledné metodické vedení mé bakalářské práce a za pomoc při objasňování teoretických a praktických problémů.

Dále si dovoluji vyjádřit své poděkování p. uč. z mateřské školy v Praze 6 a z mateřské školy podporující zdraví v Praze 8.

OBSAH

Úvod	8
Teoretická část	
1. Vymezení školní zralosti a připravenosti	9
1.1 Vývojové charakteristiky dítěte před vstupem do základní školy	9
1.2 Vstup dítěte do základní školy	11
2. Charakteristika Kurikula podpory zdraví v mateřské škole a Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání	13
2.1 Analýza kompetencí na konci předškolního období Kurikula podpory zdraví a Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání	15
2.2 Porovnání vzdělávacích programů obou mateřských škol	17
3. Pedagogická diagnostika připravenosti dětí na vstup do základní školy	18
Praktická část	
4. Cíl a úkoly	21
4.1 Charakteristika zkoumaného souboru	22
4.1.2 Organizace šetření	23
5. Použití jednotlivých metod	23

5.1 Zkoumání školní připravenosti, charakteristika a kritéria hodnocení	24
5.2 Orientační test školní zralosti, charakteristika a kritéria hodnocení	26
5.3 Metoda pozorování, charakteristika a kritéria hodnocení	27
5.4 Metoda rozhovoru, charakteristika a kritéria hodnocení	28
6. Interpretace zjištěných dat	32
6.1 Školní připravenost	32
6.2 Orientační test školní zralosti	35
6.3 Metoda pozorování	36
6.4 Metoda rozhovoru	37
7. Diskuze	46

Závěr

Seznam použité literatury

Přílohy

Anotace

Bakalářská práce pojednává o přípravě dětí na školu v mateřských školách s odlišnými vzdělávacími programy, a to v mateřské škole podporující zdraví a v běžné mateřské škole.

Je zde analyzován a porovnán Rámcový vzdělávací program pro předškolní výchovu s Kurikulem podpory zdraví a nalezneme zde i porovnání cílových kompetencí obou mateřských škol, kterých by dítě mělo dosáhnout na konci předškolního období.

Praktická část je věnována výzkumnému šetření, které se zabývá připraveností dětí na školu v odlišných mateřských školách a dále jejím porovnáním.

Zjištěné údaje z výzkumného šetření v praktické části, jsou konfrontovány s výsledky adaptace vybraných respondentů v prvních třídách základních škol.

Klíčová slova:

školní zralost, školní připravenost, dítě předškolního věku, předškolní vzdělávání, vstup do základní školy, vzdělávací program

Annotation:

The Bachelor thesis focuses on how children in infant schools with different curricula are prepared for primary school attendance. It compares standard infant schools with those giving emphasis on supporting the health of their incumbents.

The thesis analyses and compares the Framework Program for Pre-School Education with the Health Support Curriculum. It also compares the target competences applying to both types of infant schools, which the children should attain at the end of pre-school education.

In its practical part, the thesis offers also a research survey dealing with the preparedness of infants for primary education in diverse infant schools and a comparison thereof.

The research survey data are confronted with the results of selected respondents' adjustment in their initial years at primary schools.

Key words:

School maturity, school preparedness, pre-school age child, pre-school education, primary school enrolment, educational program.

Úvod

Během své školní praxe jsem prošla mimo jiné i několika mateřskými školami s různými alternativními vzdělávacími programy.

V prvním ročníku jsem navštívila mateřskou školu podporující zdraví. Program této mateřské školy se mi líbí především proto, jaký klade důraz na zdravý životní styl a to jak na psychické, tak i fyzické zdraví, pobyt venku a spolupráci mezi dětmi. I tak ve mně tato mateřská škola zanechala nejvíce podnětů k zamyšlení, a to v oblasti přípravy dětí na školu. Právě díky heterogennímu seskupení dětí (se kterým jsem se prvně setkala v mateřské škole podporující zdraví), mi není jasné jak příprava na školu u předškolních dětí probíhá, nebo zda se připravenost na školu mezi dětmi s různými vzdělávacími programy liší.

Díky zkušenostem z praxí v běžných mateřských školách (vždy s homogenním seskupením dětí) vím, jaký důraz je kladen na přípravu dětí do prvních tříd a jak je třídní vzdělávací program pro děti před vstupem do základních škol upraven.

Začala jsem se o přípravu na školu zajímat a přemýšlela jsem, zda a jak může příprava na školu v mateřských školách s různými vzdělávacími programy ovlivnit vstup dětí do základních škol. Dále mě zajímá, jakých cílových kompetencí dosáhnou děti na konci předškolního období v odlišných mateřských školách s rozdílným seskupením dětí ve třídách. Ráda bych zjistila, v čem a jak se mohou lišit vzdělávací programy v mateřské škole podporující zdraví a v běžné mateřské škole.

Pro svou závěrečnou bakalářskou práci zvolila dané téma, které se pokusím zpracovat a analyzovat tak, abych získala odpověď na mé nezodpovězené otázky.

Teoretická část

1. Vymezení školní zralosti a připravenosti

Počáteční koncepce školní zralosti vycházely především z podnětů vývojové psychologie, z představ o kritickém období vývojových změn dítěte kolem šestého roku. V koncepci zralosti našich průkopníků (Jirásek, Langmeier, Matějček) je v různé intenzitě kladen důraz na zrání, ale bere se v úvahu zvláště výchovné působení rodiny a mateřské školy, které rozvíjí dispozice potřebné pro vstup do základní školy. Ačkoliv užívají termín školní zralost, vycházejí z komplexního pojetí psychického vývoje. V sedmdesátých letech se začíná jednoznačně preferovat termín školní připravenost, který se považuje za výstižnější, než školní zralost.

Školní připravenost se považuje za historicky se vyvíjející charakteristiku, která zahrnuje jak stupeň biologického a psychického vývoje, tak sociální a výchovné vlivy i požadavky školy.

(Kollariková, Z., Pupala, B., 2001)

1.1 Vývojové charakteristiky dítěte před vstupem do základní školy

Při hodnocení úrovně školní připravenosti se můžeme řídit níže uvedenými složkami školní připravenosti dítěte před vstupem do základní školy - (tělesný rozvoj, kognitivní rozvoj, emocionální a sociální rozvoj).

Nesmíme však opomenout individuální zrání každého dítěte. Každé dítě se vyvíjí vlastním tempem. Vývoj předškolního dítěte je velmi rychlý, a proto co dítě nezvládne v době zápisu do školy, může bez problémů zvládnout o dva měsíce později. Záleží především na rodičích, kolik času mu věnují. Proto jsou následující charakteristiky pouze orientačními body a ne každý jedinec je musí plnit po všech stránkách svého vývoje.

V období vstupu do školy se viditelně mění proporcionalita těla dítěte. Dochází k celkovému protáhnutí postavy, prodlužují se končetiny. Růst těla je u dítěte stále zrychlený a zpomaluje se až okolo osmého roku. Právě díky jeho zpomalování a zároveň zvyšování hmotnosti dítěte se tělo stává odolnějším vůči vnějším nepříznivým vlivům. Zvyšuje se objem srdce, dítě si dokáže rozložit své síly a šetří jimi. Špatně koordinované

pohyby se okolo šestého roku mění v pohyby ucelenější. Dítě ukončující předškolní vzdělávání by mělo být v oblasti hrubé motoriky schopno lokomočních, nelokomočních i manipulačních dovedností jako na příklad různých poskoků, skoků, běhu, chůzi po schodech, koordinace končetin, rovnováhy, hry s míčem... Díky centrální nervové soustavě dozrává mimo jiné i lateralizace ruky, pro kterou je důležitý rozvoj jemné motoriky. Do té spadá obratnost rukou, která lze sledovat pomocí činností jako je například stříhání, práce s plastelínou, hra se stavebnicí, navlékání korálků, ale také správný úchop tužky. Ten se upevňuje také díky grafomotorice, která je průpravným cvičením pro uvolnění ruky, pro budoucí psaní a koordinaci ruky a oka, tedy vizuomotorickou koordinaci.

Poznávací procesy jsou úzce spjaty s kognitivní připraveností dítěte před vstupem do základní školy. V tomto období začíná dítě logicky myslet a svět se mu jeví realisticky. Je schopno analytického myšlení, osvojuje si logické postupy a operace, které se rozvíjejí především učením jak konvergentního, tak i divergentního typu. (Tedy hledáním jedné správné odpovědi, nebo vymyšlením jiného, alternativního řešení). Nejčastěji ovšem děti v tomto věku používají učení pokusem a omylem. Rozumí pojům týkajících se času, dokáže se orientovat v prostoru. Chápe již, jak se tvoří protiklady, nerovnosti a stupňování.

Díky vývoji myšlení se rozvíjí a obohacuje také řeč dítěte. Má-li dítě v předškolním období problémy s vývojem řeči, je vhodné, aby v průběhu docházky do mateřské školy navštěvovalo logopeda a své nedostatky v řeči s jeho pomocí odstranilo. Pokud dítě nastoupí do základní školy s určitou vadou řeči, může mít později velké problémy při psaní, kdy si samo v duchu diktuje daný text a tím pádem zaměňuje určitá písmena.

Vývoj řeči u dítěte trvá přibližně do sedmého roku, kdy se uzavírá a návyky již získané se fixují a ukládají. Výslovnost se dá ovšem vylepšit v průběhu celého života. Před vstupem do školy se hodnotí také pasivní i aktivní slovní zásoba, slovní projev a schopnost kvalitně se vyjadřovat. Dítě si tyto schopnosti přináší mimo jiné hlavně díky sociální a kulturní úrovni v rodině.

Díky posunu ve vnímání je dítě před vstupem do školy schopno analyticko-syntetického a synteticko-analytického vnímání, je tedy schopno vyjmout určitou část z daného celku (jak vizuálního, tak akustického) a opět ji do daného celku vložit. Také sluchové vnímání

hraje u dítěte velkou roli, jelikož zralost jak sluchového, tak i zrakového vnímání je ve škole potřebná pro čtení a psaní.

K bezproblémovému startu a úspěšné školní práci přispívá pozornost, soustředění a přiměřená dávka schopnosti samostatně pracovat.

Během posledního roku v předškolním období by měly učitelky záměrně prodlužovat řízenou činnost, právě proto, aby se děti uměly po delší dobu soustředit na určitou činnost.

Pokud se ale dítě soustředit nedokáže a neudrží svou pozornost i na úkolu pro něj ne příliš zábavném, mělo by se k tomuto faktu přihlídnout při rozhodování o jeho odkladu školní docházky.

Dnem kdy se předškolák stane školákem změní podstatně život celé rodiny. Na dítě působí nové prostředí, noví lidé a především se dotyčný jedinec musí začlenit do nově vzniklé skupiny. Důležité je si uvědomit, že přechod z mateřské do základní školy je pro dítě velkou změnou.

Zatímco v mateřské škole si může vybrat, zda se činností bude, nebo nebude účastnit, v základní škole na výběr nemá. Organizované činnosti v základní škole jsou pro dítě zcela odlišné, jelikož v mateřské škole se setkávalo hlavně s bezprostředním kontaktem a individuální péčí, ve škole by již dítě mělo dokázat samostatně pracovat a být samostatní i v oblasti sebeobsluhy a samostatnosti.

Sociálně vyspělé dítě by mělo dokázat rozlišit svůj vztah a chování ke spolužákovi, tedy svému vrstevníkovi a učiteli, jakožto k autoritě. Citové projevy předškoláka se se vstupem do školy mění. Ustupuje emoční labilita a od dítěte se očekává plnění běžných norem chování. Dítě má být schopno odloučit se od rodičů, začlenit se bez výraznějších obtíží do nově vzniklého kolektivu vrstevníků, kde dokáže navázat komunikaci jak se svými spolužáky, tak s učitelem, jakožto novou autoritou.

1.2 Vstup dítěte do základní školy

Ač se většina dětí do školy těší, může se u nich vyskytnout pochybnost, zda ve škole vše zvládnou a zda se jim bude dařit. Většina předškoláků si svůj pohled na vstup do základní školy vytvoří díky vyprávění svých sourozenců, známých, rodičů a prarodičů.

Hlavním úkolem mateřských škol je rozvíjet každé jednotlivé dítě a dovést je na úroveň, která mu umožní plnit požadavky dalšího stupně vzdělávání, tedy kvalitně připravit každého jedince na vstup do základní školy. Proto by před vstupem do 1. třídy mělo dítě v mnoha oblastech splňovat jakési předpoklady pro to, aby se mu ve škole dařilo a aby mohlo začít svůj start v základní škole úspěšně. To, že je dítě ve škole úspěšné již od samého počátku, je pro něho obrovskou posilou a také povzbuzením.

K požadavkům vzdělávání v základní škole nepřispívá pouze předškolní vzdělávání v mateřských školách. Každé dítě se vyvíjí vlastním tempem a je ovlivňováno řadou faktorů, jako je například rodinné zázemí, výchova v rodině, vliv socio – kulturního prostředí a pod. V rámci školní připravenosti se posuzují různé oblasti, ve kterých by mělo dítě plnit jakási kritéria (díky svým získaným kompetencím na konci předškolního období). Proto je před vstupem dítěte do základní školy důležité, aby se rodiče poradili s učitelkou, dětským lékařem, popřípadě v pedagogicko psychologické poradně, zda je jejich dítě na školu zralé.

Neúspěch dítěte v základní škole ovlivňuje jeho postavení v kolektivu celé třídy a má značný vliv na další vývoj jeho osobnosti.

Pokud rodiče i přes doporučení odkladu školní docházky dítě do školy pošlou, mohou se posléze setkat s dvěma možnostmi, které jsou pro dítě stresující.

V lepším případě bude nezralé dítě po dlouhou dobu dohánět své spolužáky v učivu a i za cenu velkého úsilí se budou známky dotyčného pohybovat pouze v průměru. Proto se může stát, že i méně nadaný spolužák, který měl odklad školní docházky na tom bude lépe jen proto, že je pro školu zralý.

V horším případě se bude muset nezralé dítě vrátit zpět do mateřské školy, protože na výuku nestačí. Toto řešení se používá jen výjimečně, protože i nezralý jedinec při zvýšeném úsilí požadavky školy naplní.

Oba tyto případy bohužel dítě poznamenají neúspěšností, nechutenstvím ke škole a nebo stresovými situacemi, kterým se nezralé dítě nevyhne.

Rozhodnou-li se rodiče pro odklad školní docházky a jejich potomek nastoupí do školy o rok déle, půjde mu vše snáz, bude v psychické a celkové pohodě a v základní škole bude spokojený.

„Během 35 let došlo k výraznému nárůstu počtu dětí, u kterých je konstatována nedostatečná školní zralost a u kterých je realizován odklad školní docházky o jeden rok. Zpočátku byl odklad doporučován u dětí, u kterých byly výrazné disproporce mezi požadavky pro zvládnutí školních povinností a zdravotními nebo psychickými předpoklady na straně dítěte. Podíl odkladů např. v sedmdesátých letech minulého století tvořilo několik málo procent populace školou povinných dětí. Naproti tomu v osmdesátých a devadesátých letech se pohyboval počet odkladů kolem 20%. V roce 2001 pak počet odkladů školní docházky dosáhl v České republice téměř 26%. Podle poradenských zkušeností existují školy, či dokonce větší lokality, kde je počet žáků prvních ročníků s odkladem ještě vyšší“.

(Mertin, V., Gillernová, I., 2003, s. 219)

2. Charakteristika Kurikula podpory zdraví v mateřské škole a Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání

Cílem Kurikula podpory zdraví (dále KPZ) v mateřských školách je učit děti již od předškolního období postojům, které přispívají ke zdraví.

Mateřské školy podporující zdraví se řídí svou filosofií: mít holistický a interaktivní přístup ke zdraví. Tím je myšleno zdraví nejen jako fyzické zdraví, ale také duševní, duchovní a sociální, které se projevuje pocitem celkové pohody. Termín pohoda je zde popisován a uváděn jako pocit subjektivního zdraví.

V KPZ se setkáváme se dvěma principy, a to s respektem k přirozeným lidským potřebám jednotlivce v celku společnosti a světa, a dále s rozvíjením komunikace a spolupráce. První princip nám už svým názvem napovídá, že se jedná o uspokojení všech každodenních primárních potřeb dítěte. Můžeme se řídit modelem přirozených lidských potřeb A. Maslowa (příloha č. 1), které je universální a hodí se na každého člověka v každém věku.

KPZ dává důraz na pravidla, která jsou ve zdravých mateřských školách důležitým a nezbytným „doplňkem“ v každé třídě. Dětem utváří stálost, jistotu, bezpečné klima v mateřské škole, odstraňují úzkost, strach a zároveň dávají dětem jasné hranice.

Druhý princip: Rozvíjení komunikace a spolupráce nám napovídá, že mateřská škola podporující zdraví vytváří podmínky pro komunikaci všech lidí, která je podmínkou

učení a spolupráce. Tyto mateřské školy podporují věkově smíšené (tedy heterogenní) třídy. Dítě se díky komunikaci s dětmi odlišného věku a s učitelkou rozvíjí v plnohodnotnou bytost.

Pro KPZ jsou důležité zásady, které slouží jako podmínky kurikula.

Obsah vzdělávání dítěte předškolního věku je v KPZ strukturován do pěti oblastí. Každá oblast je charakterizována několika podoblastmi. Toto členění se v KPZ v mateřské škole objevuje v tabulkách společně s cíli a kompetencemi, které pomáhají učitelkám k vytváření třídního kurikula.

Díky KPZ v mateřské škole se můžeme dozvědět předpoklady pro tvorbu a realizaci školního kurikula podpory zdraví v mateřské škole.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku, na které může navazovat základní vzdělání.

Předškolní vzdělávání se stává legitimní součástí vzdělávání a je zakotveno v rámci vzdělávací soustavy jako druh školy. Předškolní zařízení podle RVP PV doplňuje rodinnou výchovu, pomáhá a zajišťuje prostředí mnohostrannými podněty k celkovému rozvoji a učení dětí, obohacuje denní program dítěte, poskytuje mu odbornou péči a má usnadňovat dítěti jeho další životní vzdělávací cestu.

RVP PV stanovuje čtyři cílové kategorie, díky kterým se dozvídáme důležité informace ohledně univerzálních záměrů předškolního vzdělávání, cílových výstupech dítěte před ukončením předškolního vzdělávání, tedy kompetencí, kterých by mělo dítě dosáhnout v průběhu docházky do mateřské školy a také o tom, co by měl pedagog v průběhu předškolního vzdělávání u dítěte sledovat a podporovat.

V RVP PV se veškeré vzdělávání prolíná v pěti vzdělávacích oblastech, které jsou součástí vzdělávacího obsahu v RVP PV. Ten napomáhá pedagogovi v přípravě vlastní vzdělávací nabídky, kterou formuluje v podobě integrovaných bloků. Tyto bloky by měly obsahovat všechny vzdělávací oblasti. Realizovat samostatně jednotlivé oblasti by bylo nepřijatelné, nereálné a umělé. Čím víc se tyto oblasti navzájem propojují a doplňují, tím víc bude v předškolních zařízeních vzdělávání přirozenější, účinnější a hodnotnější.

V RVP PV se dále dozvídáme, že je při vzdělávání nutno dodržovat základní podmínky, které jsou vymezeny příslušnými právními normami. Plnění těchto podmínek příznivě ovlivňuje kvalitu poskytovaného vzdělání.

RVP PV zahrnuje vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí mimořádně nadaných, zabývá se evaluací mateřských škol (jak vnitřní, tak vnější) a hodnocením dětí.

2.1 Analýza kompetencí na konci předškolního období Kurikula podpory zdraví a Rámcového vzdělávacího programu předškolní výchovy

Klíčové kompetence obou vzdělávacích programů se velice shodují. V obou dvou případech nejsou formulovány jako normy pro dítě na konci předškolního vzdělávání a nejedná se o plně rozvinuté kompetence, ačkoliv se jim tak říká, ale tvoří základ, který se rozvíjí a dotváří v průběhu dalšího vzdělávání a v průběhu celého života. Jedná se tedy o proces dlouhodobý a složitý.

Snahou Kurikula podpory zdraví i Rámcového vzdělávacího programu je, aby klíčové kompetence tvořily neopominutelný základ v předškolním vzdělávání.

V KPZ jsou odvozeny klíčové kompetence, (kterých by mělo dítě na konci předškolního vývojového období ve věku 6 -7 let dosáhnout), ze sedmi klíčových kompetencí dospělého člověka podporujícího zdraví:

1. Rozumí holistickému pojetí zdraví, pojmům podpory zdraví a prevence nemocí
 2. Uvědomuje si, že zdraví je prioritní hodnotou
 3. Dovede řešit problémy a řeší je
 4. Má vyvinutou odpovědnost za vlastní chování a způsob života
 5. Posiluje duševní odolnost
 6. Ovládá dovednosti komunikace a spolupráce
 7. Aktivně se spolupodílí na tvorbě podmínek a prostředí pro zdraví všech
- Každá z kompetencí obsahuje 6 – 9 z ní vyvozených cílových kompetencí dítěte.

RVP PV rozděluje klíčové kompetence v souladu s prioritami společnosti na:

1. kompetence k učení
2. kompetence k řešení problémů
3. kompetence komunikativní
4. kompetence sociální a personální
5. kompetence činnosti a občanské

Každá kompetence je charakterizována (stejně jako v KPZ) 4 – 5 z ní vyvozených cílových kompetencí.

Veškeré kompetence (v KPZ i v RVP PV) se na vzájem propojují, doplňují a navazují na sebe. Promítají se do pěti vzdělávacích oblastí: dítě a jeho tělo, dítě a ten druhý, dítě a jeho psychika, dítě a společnost, dítě a svět. Každá oblast určuje, jakých očekávaných výstupů (v RVP PV), nebo dosaženého vzdělání (v KPZ) by dítě ukončující předškolní vzdělávání mělo dosáhnout a zároveň pomáhají učitelce ve výběru aktivit, které jí pomohou dané kompetence patřičně rozvíjet.

Rozdíl v klíčových kompetencích obou mateřských škol je v oblasti zdraví, které je v KPZ zakomponováno do všech oblastí dosaženého vzdělání a je podrobněji rozpracováno.

„V předškolním věku se zakládá všechno, co bude v budoucí osobnosti člověka mít význam, takže vše musí být zaseto, ale nároky na sklizeň se musí spojit s přesvědčením, že úroda přijde později, že u ní nebudeme, ale bez naší zdravé a kulturní setby by byla chudá, ubohá a třeba i zplañelá. Proto kurikulum podpory zdraví v mateřské škole zasévá počátky podpory zdraví tak široce a všestranně, aby se jeho vzdělávací záměry uložily v základech budoucí osobnosti.“ (Kurikulum podpory zdraví, 2006, str. 94)

Tato citace z Kurikula podpory zdraví dle mého názoru vystihuje práci dobrých učitelek nejen z mateřských škol podporujících zdraví, ale všech mateřských škol. Po celou dobu docházky dětí do předškolního zařízení učitelky všestranně rozvíjí nejen schopnosti a dovednosti všech jedinců, ale i jejich osobnost v co největším rozpětí. Vše, co se děti v mateřských školách dozví, naučí a co se jim dostane do podvědomí, tvoří základ, který se rozvíjí a dotváří v průběhu dalšího vzdělávání a v průběhu celého života.

2.2 Porovnání vzdělávacích programů obou mateřských škol

Oba dokumenty se ve své podstatě velice shodují. Popisují zásady vzdělávání, přičemž v kurikulu jsou vyzdvihovány hlavní cíle této alternativní školy a zdravý způsob života, kterým napomáhají k vytváření podmínek pro tělesnou, duševní a společenskou pohodu.

Ve školním vzdělávacím programu se vše vztahuje k cílům rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, podle kterých se mateřské školy řídí.

Dozvídáme se, s kým mateřské školy spolupracují a na jakých společných akcích se podílejí.

V obou programech je kladen velký důraz na pravidelné stravování a zdravou výživu dětí.

Dozvídáme se o vnitřním režimu školy, organizačních podmínkách v průběhu dne, o uspořádání tříd i jejich materiálním vybavení.

Ve školním kurikulu jsou podrobně rozepsána společenská pravidla a jejich dodržování v průběhu dne, kterými se řídí nejen děti, ale také veškerý personál.

Školní vzdělávací program uvádí celoroční projekty, na základě kterých si učitelky vytvářejí vlastní třídní vzdělávací program. Orientačními body pro tvorbu třídního kurikula jsou roční období, tradice, oslava velikonočních a vánočních svátků, oslavy narozenin dětí, rozloučení s předškoláky...

Zpracovaná témata se mohou jak v třídním kurikulu tak v třídním vzdělávacím programu prodlužovat, nebo zkracovat podle potřeby a zájmů dětí.

Třídní kurikulum i třídní vzdělávací program společně vytvářejí učitelky působící v jedné třídě. Jsou to plány, jejichž oblasti se navzájem propojují, doplňují a žádná oblast není nadřazená druhé. Jejich obsahem jsou činnosti a aktivity, díky kterým dochází k naplňování vzdělávacích záměrů v jednotlivých oblastech. Rozdíl mezi těmito plány je v době trvání.

Jak třídní kurikulum, tak třídní vzdělávací program můžeme označit jako otevřený materiál, který se dle potřeby může doplňovat aktualizovat a měnit.

V třídním kurikulu, ani ve školním vzdělávacím programu se ohledně přípravy dětí na školu nedozvíme bližší informace, protože učitelky (jak v mateřské škole podporující zdraví, tak v běžné mateřské škole) zapisují do svých třídních plánů pouze obecné cíle,

kteře blíže necharakterizují. Proto z jejich plánů nelze vyvodit konkrétní činnosti rozvíjející schopnosti a dovednosti v oblasti přípravy dítěte na vstup do základní školy.

Při hodnocení přípravy dětí na školu by mohl být rozhodující fakt, že kurikulum preferuje za hlavní prostředek výchovy a vzdělávání hru a prožitkové učení, zatímco školní vzdělávací program uvádí za své formy vzdělávání spontánní činnost, didakticky řízené činnosti, tvořivou improvizaci, vzdělávání prostřednictvím každodenních situací...

3. Pedagogická diagnostika připravenosti dětí na vstup do základní školy

S pedagogickou diagnostikou se můžeme setkat ve dvou pojetích. Obě tato pojetí spolu souvisí a jedno vychází z druhého. Pedagogickou diagnostiku jako teoretickou pedagogickou disciplínu, kterou můžeme charakterizovat jako vědeckou disciplínu, zabývající se teorií a metodami diagnostikování ve vzdělávacím prostředí.

Pedagogickou diagnostiku jako činnost v praxi školy lze charakterizovat jako soubor činností, díky kterým lze stanovit diagnózu podle konkrétního cíle.

(Tomanová, D., 2006)

Pedagogickou diagnostiku v mateřské škole lze realizovat díky různým diagnostickým metodám. Za nejčastější můžeme považovat metody: Pozorování, kdy si pozorovatel dle kontextu a množství pozorovaných respondentů zvolí určitý druh této metody.

V mateřské škole je tato metoda velmi častá, jelikož učitelka má pro realizaci pozorování mnoho příležitostí.

U metody rozhovoru (interview) je také možnost výběru určitého druhu, vždy podle toho, co chceme zjistit. Právě od dětí lze díky této metodě získat velké množství informací, protože děti jsou otevřené a schopné mluvit jak o svých zážitcích a zájmech, tak i o problémech, které je mohou trápit.

Díky dotazníkům se můžeme dozvědět informace o dítěti od osob, které s ním jsou v blízkém kontaktu. Dotazníky mohou být zaměřeny na různé oblasti, ze kterých se chceme dozvědět nejrůznější informace.

Anamnéza (školní, osobní i rodinná), nám může pomoci při řešení různých problémů dítěte. Osobní anamnéza obsahuje informace z dosavadního života dítěte. Rodinná anamnéza doplňuje anamnézu osobní, ale především z ní získáme informace o rodině a rodinném klimatu každého dítěte.

Metodu rozboru produktů lze realizovat z různých činností dítěte (z výtvarné, verbální, hudební, dramatické oblasti...). Například z dětské prostorové stavby lze poznat na jaké vývojové úrovni dítě je. Vývojovou úroveň lze mimo jiné poznat také z rozboru dětské kresby i pohybových dovedností... Do této metody spadá také hra. Hra je pro dítě nezbytnou přirozenou činností v životě a nelze ji v jeho denním režimu vynechat. Učitelka může z dětské hry poznat různé vlastnosti dítěte, jeho vývojovou úroveň, která se s přibývajícím věkem mění, ale také motoriku, pozornost, komunikaci, zájmy, laterální vztahy ve skupině...

V praktické části budu používat metody: Jiráskův test školní zralosti, pozorování a rozhovor. V následujícím textu budu tyto metody týkající se oblasti připravenosti dětí do základních škol stručně charakterizovat a popisovat.

Jiráskův test školní zralosti je pouze orientační metoda, která napomáhá poznat, zda je z vývojového hlediska pro dítě vstup do školy vhodný, či ne. Pokud se v tomto testu u jedince vyskytne určitý problém, jednou z možností může být individuální vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně, kde se u dotyčného zjišťují určité dimenze, na základě kterých se o vstupu do školy rozhoduje. Obsahem tohoto testu je kresba lidské postavy, opsání krátké věty a překreslení deseti černých bodů.

Kresba dítěte na konci předškolního období by měla zahrnovat charakteristické rysy lidské postavy, různé nálady, děje, prostředí... Z této kresby lze rozpoznat jak úroveň jemné motoriky, správné držení tužky, ale také lze u dítěte orientačně poznat vývojovou a mentální úroveň. Opsání krátké věty v testu je důležité především z důvodu analýzy a syntézy, kterou by dítě před vstupem do školy mělo ovládat. Právě ve škole s ní bude pracovat stále, jelikož se bude učit číst právě analyticko-syntetickou metodou. Je důležitá také přesnost v opisování čar, tahů, směrů a velikosti prvků. To platí i u překreslování deseti černých bodů. Záleží také na přesnosti a napodobení nejen počtu ale také tvaru celého daného obrazce. U tohoto testu se hodnotí všechny tři části samostatně. Bodové ohodnocení jí vždy čísla 1-5, přičemž číslo 1 je správné provedení a 5 provedení špatné.

Pozorování patří mezi nejčastější metody v mateřských školách, jelikož učitelka má na pozorování dostatek příležitostí. Vždy je ale nutné realizovat záměrné pozorování, díky kterému můžeme sledovat určitý cíl. Před realizací této metody je nutné vybrat si správný

druh pozorování podle problému, sledovaného cíle, na který se učitelka zaměřuje. Tyto druhy se často kombinují.

V praktické části této práce jsem zvolila metodu orientačního, nestrukturovaného, přímého pozorování., která je součástí zkoumání školní připravenosti.

Při tomto pozorování má pozorovatel objektivní náhled na situaci, jelikož vše vidí, slyší, pozorování jedinci si jeho probíhající pozorování neuvědomují a chovají se přirozeně.

Pozorovatel si stručně zapisuje postřehy, kterými se bude zabývat, které bude později analyzovat a dojde tak k danému cíli svého pozorování.

Metoda rozhovoru se u dítěte předškolního věku užívá běžně v jeho záměrném rozvoji. Je na místě, aby dané otázky byly formulovány s přihlédnutím k věku dítěte i jeho

schopnostem pochopit to, na co se ptáme. Pokud nejsou otázky dobře formulovány, nebo jsou položeny v nesprávnou dobu, či nejsou správně pochopeny, může se stát, že

vyhodnocení rozhovoru bude zkreslené. Rozhovor je dělen na tři druhy, ze kterých si vybíráme podle toho, co se v dané metodě chceme dozvědět.

Praktická část

4. Cíl a úkoly

Cílem praktické části je porovnat připravenost dětí na školu v běžné mateřské škole s mateřskou školou podporující zdraví a zjistit, zda existují rozdíly, či shody v naplňování kompetencí dětí na konci předškolního období ve zvolených mateřských školách.

Charakterizovat a porovnat RVP PV s Kurikulem podpory zdraví a oba vzdělávací programy v oblasti přípravy dítěte na vstup do základní školy.

Dále pak porovnat adaptaci vybraných respondentů v základních školách.

Úkoly

1. Zjistit rozdíly v naplněných kompetencích dětí na konci předškolního období v běžné mateřské škole a v mateřské škole podporující zdraví.
2. Realizovat výzkumné šetření ve zvolených mateřských školách.
3. Porovnat adaptaci vybraných dětí v základních školách.

4.1 Charakteristika zkoumaného souboru

Pro svou praktickou část jsem zvolila mateřskou školu podporující zdraví v Praze 8 a běžnou mateřskou školu v Praze 6.

V mateřské škole podporující zdraví je šest heterogenních tříd po 23 - 25 dětech. Děti docházející do této mateřské školy mají v průběhu dne možnost pohybovat se po celé budově. Na chodbách mají skluzavky, horolezeckou stěnu a k dispozici mají také gymnastické balóny. Díky těmto netypickým pomůckám mohou děti zlepšovat své motorické schopnosti. K této mateřské škole patří také zahrada, kterou děti nepoužívají příliš často, jelikož chodí na vycházky do nedalekých parků a několikrát do měsíce jezdí na různé výlety. Mateřská škola podporující zdraví se nachází v rušném prostředí městské části.

V běžné mateřské škole se nachází pět tříd, které jsou homogenní, s počtem 26 – 28 dětí na třídu. K mateřské škole patří také zahrada s dopravním hřištěm, kde děti naplňují svou potřebu pohybu v odpoledních činnostech. Mateřská škola je umístěna v klidnější části mezi činžovními domy. Ve třídě ve věku 5 – 6 let se vyskytovalo celkem 14 dětí které neměly odklad školní docházky a v září se chystají na nástup do základních škol.

Při zvolení počtu respondentů jsem se řídila běžnou mateřskou školou, kterou navštěvovalo méně předškolních dětí, než v mateřské škole podporující zdraví (tedy 14). Respondenti z mateřské školy podporující zdraví byli vybráni náhodně ze dvou tříd mateřské školy (po dohodě s učitelkami).

V obou zvolených skupinách je tedy 14 respondentů, z toho 7 dívek a 7 chlapců. Celkový počet pozorovaných dětí je 28. Pro svůj výzkum považuji tento vzorek početně vhodný k tomu, abych mohla všechny tyto vybrané respondenty dále sledovat po jejich půlroční docházce do základních škol.

V praktické části budu mimo jiné hodnotit odpovědi rodičů dětí ze zvolených mateřských škol. Jedná se vždy o jednoho rodiče vybraného respondenta, který na položené otázky odpovídal.

Spolupracovat budu také s učitelkami v daných třídách mateřských škol (v každé třídě s jednou učitelkou) a s učitelkami základních škol, do kterých budou pozorováni respondenti od září docházet. Obě učitelky z vybraných mateřských škol mají vystudovanou střední pedagogickou školu. Učitelka v mateřské škole podporující zdraví

má osm let praxe a v běžné mateřské škole nikdy nepracovala. Učitelka z běžné mateřské školy má praxi dvacet tři let a nikdy nepracovala v alternativním předškolním zařízení. Délka praxe učitelek v základních školách se liší.

4.1.2 Organizace šetření

Do obou mateřských škol jsem docházela nezávisle na sobě, vždy v ranních hodinách po dobu jednoho týdne. Vybrané mateřské školy jsem navštěvovala začátkem června 2008, před ukončením předškolního vzdělávání dětí, které v září 2008 nastoupily do základních škol.

S každým jedincem jsem pracovala ve velké míře individuálně, nejčastěji při ranních hrách, avšak vždy po dohodě s učitelkou. Hromadné šetření probíhalo při zjišťování hrubé motoriky při dopoledním cvičení.

Děti plnily všechny činnosti, které jsem pro ně měla připravené, vždy se zaujetím. U některých úkolů jsem pro ně měla připravené pomůcky, které je motivovaly (při vázání klíčky, zjišťování pravolevé orientace, vyprávění známé pohádky podle obrázků) (příloha č. 2). U některých způsobů zkoumání jsem zvolila motivaci slovní. V mnoha případech však motivace nebyla příliš nutná.

Rozhovory s učitelkami mateřských škol probíhaly opět během ranních her, taktéž i rozhovory s rodiči, kteří vodili své děti do mateřských škol.

Základní školy, do kterých stejní zkoumaní respondenti z mateřských škol v září nastoupili, jsem navštěvovala v průběhu prosince 2008 a ledna 2009, kdy jsem do škol docházela a realizovala rozhovor s třídními učitelkami o celkovém prospěchu dítěte, o jeho zvláštnostech, problémech...

Každé dítě (jak z mateřské školy podporující zdraví, tak z běžné mateřské školy) je vedeno pod svým číslem, v obou případech tedy I-14.

5. Použití jednotlivých metod

Pro výzkum jsem si připravila 12 úkolů z různých oblastí, díky kterým orientačně zjistím školní připravenost dětí. Dále jsem zvolila orientační test školní zralosti a metodu pozorování a rozhovoru.

5.1 Zkoumání školní připravenosti, charakteristika a kritéria hodnocení

Pro zkoumání školní připravenosti jsem si připravila 12 úkolů.

Některé úkoly nejsou obsaženy v kompetencích dítěte před ukončením předškolního vzdělávání, ale právě díky těmto úkolům poznám, na jaké úrovni dané dítě je a pokud bude v některých oblastech více vzdělané, bude jeho nástup do základní školy o to snazší a příjemnější.

Zkoumáním školní zralosti se budu zabývat podle předem připravených úkolů:

Selektování hlásek na začátku a na konci slova

Ve slovech: *maminka, tatínek, sestřička, bratr, strýc.*

Vyprávět příběh podle obrázků známých pohádek

Děti si mohou vybrat jednu ze tří pohádek (O veliké řepě, Perníková chaloupka, nebo Budulíněk). (Výběr z těchto tří pohádek je zařazen v příloze č.2).

Znát z paměti svou adresu

Znát ulici a číslo domu, ale také město, ve kterém dítě žije.

Poznat části lidského těla

Krk, pata, koleno, obočí, dlaň, lýtko, zápěstí, stehno, rameno, hýždě.

poznat geometrické tvary

Podle názorné ukázky: *čtverec, obdélník, trojúhelník, kruh, ovál.*

Říci libovolnou báseň

Možnost výběru jakékoliv básně, kterou se dítě naučilo jak v mateřské škole, tak v rodině...

Správný úchop tužky

Budu sledovat při kresbě lidské postavy a při podepisování.

Poznat své jméno napsané na papíře

Na tento úkol bude navazovat Jiráskův test školní zralosti. Jakmile dítě najde svůj podepsaný papír, začne kreslit lidskou postavu.

Podepsat se

(díky tomuto úkolu také zjistím zda má dítě správný úchop tužky)

Zavázat kličku

(Pro tento úkol mám připravenou pomůcku – papírovou kočičku, které se rozvázala mašle na krku a děti jí budou muset mašli znovu pěkně zavázat. (příloha č. 2).

Pravolevá orientace

Pravolevá orientace (pro tento úkol jsem si připravila kreslený domeček, (příloha č. 2). Pomocí krátkého příběhu děti umísťují obrázky do čtyř okének: „Byl jednou jeden domeček s červenou střechou a ptačím hnízdem u komína. Protože byl krásný slunečný den, v pravém dolním okénku se vyhřívala kočka Číča. V okénku nad kočičkou se na sluníčko smál pihatý kluk Jirka. Mařenka si upletla krásné dlouhé čůpky a vykoukla v levém horním okénku. Protože sluníčko opravdu hodně hrálo, v okénku pod Mařenkou vykvetla voňavá růžová kytička.“

Zjišťování hrubé motoriky

Přeskakování po jedné noze. (Tento úkol děti plnily společně při ranním cvičení. Na koberci, který sloužil jako dlouhý potok jsem rozmístila 5 novinových papírů, které představovaly kameny, po kterých děti musí přeskákat nejdříve po pravé a poté po levé noze na druhý břeh. Za chyby považuji nepovedené skoky, při kterých dítě udržuje rovnováhu pomocí druhé nohy, kterou se dotýká země).

S dětmi jsem pracovala hromadně ve skupině pouze při zjišťování hrubé motoriky. Zbylé úkoly plnily děti individuálně, pouze v mé přítomnosti. (Nemohly se ve svých odpovědích a plněných úkolech navzájem ovlivňovat).

U úkolů, které nelze bodovat – zda dítě zná svou adresu, říci libovolnou báseň, správný úchop tužky, umět se podepsat, poznat své jméno napsané na papíře, zavázat tkaničku a samostatně vyprávět děj známé pohádky podle obrázku, je hodnocení slovné: ANO – úkol byl splněn / NE – úkol nebyl splněn.

Ostatní zkoumané činnosti jsou hodnoceny podle počtu chyb, které dítě udělalo. Při selektování hlásek na začátku a na konci slova může být 0 -10 chyb, při poznávání částí těla

0 -10 chyb, u matematické představivosti 0 - 4 chyby, při určování geometrických tvarů 0 - 5 chyb a v překážkové dráze 0 - 5 chyb.

Na závěr sečtu počet dětí, které udělaly při plnění úkolu chybu/y (vždy sečtu zvlášť jednotlivé děti z mateřské školy podporující zdraví a z běžné mateřské školy). Budu tak mezi sebou moci porovnat počet dětí obou mateřských škol, které v daných úkolech chybovaly a také celkový počet chyb v jednotlivých úkolech.

Dále vyhodnotím výsledné číslo každého z úkolů v procentech a slovně zhodnotím.

Díky zkoumání školní připravenosti bych ráda zjistila, jakých kompetencí (z různých oblastí) dosáhly děti ve vybraných mateřských školách. Zvolila jsem úkoly, podle jejichž vyhodnocení získám celkový přehled o vybraných nabytých kompetencích dítěte na konci předškolního období. Posléze budu vyhodnocovat, které kompetence se mezi dětmi liší, či shodují, popřípadě z jakých důvodů.

5.2 Orientační test školní zralosti, charakteristika a kritéria hodnocení

Pro orientační test školní zralosti jsem zvolila Jiráskův, dříve Kernův test. Skládá ze tří částí: Kresba lidské postavy, přepsání skupiny 10ti černých teček a opsání 3slovné věty.

Kritéria hodnocení jsem upravila vzhledem k malému počtu dětí (28). Při hodnocení tohoto testu budu postupovat následovně:

Všechny tři části testu budou ohodnoceny čísly 1, 2, 3. Čím větší číslo, tím horší úroveň kresby dítěte, špatné přepsání bodů, nebo opsání věty.

Ve vyhodnocení všech tří částí testu převedu konečné výsledky dětí z obou mateřských škol do procentuelního čísla pro lepší porovnání a vyhodnocení.

Kritéria hodnocení:

Kresba lidské postavy:

1. Kresba odpovídající věku předškolního dítěte, jsou zakomponovány všechny části lidského těla.
2. Nedokonalá, nepropracovaná kresba, které chybí některé části lidského těla, kresba odpovídající 4 – 5letému dítěti
3. Kresba připomínající hlavonožce, chybí podstatné části lidského těla, kresba odpovídá 3 – 4letému dítěti.

Přepsání skupiny 10ti černých teček:

1. Přesné překreslení stejného počtu teček, které jsou zobrazeny ve stejném pořadí a tvaru.
2. Počet teček odpovídá, pořadí a tvar se v malé míře liší.
3. Překreslení teček neodpovídá jak v počtu a tvaru, tak pořadí.

Opsání 3slovné věty:

1. Přepsání věty je z velké části podobné předloze (je čitelné), shoduje se v počtu slov.
2. Věta se neshoduje v počtu slov, některá slova nejsou čitelná, chybí interpunkční znaménka
3. Věta není čitelná, nenalezneme v ní prvky připomínající písmo.

Při vytyčování kritérií a následné realizaci testu budu čerpat ze zkušeností z pedagogicko-psychologické poradny, kterou jsem v průběhu předchozího školního roku měla možnost navštívit a sledovala zde průběh Jiráskova testu školní zralosti.

Z každé části testu jsem vybrala vždy 3 dětské práce (kresbu lidské postavy, opsání 10ti černých teček a opsání 3slovné věty), které odpovídají bodovému ohodnocení (viz kritéria hodnocení a ukázky prací v příloze č 3.)

5.3 Metoda pozorování, charakteristika a kritéria hodnocení

Pro své pozorování jsem využila metodu orientačního, nestrukturovaného, přímého pozorování.

Při pozorování vybrané skupiny dětí jsem se zaměřila především na jejich sociální stránku – jaké jsou jejich sociální vztahy ve skupině, jak se mezi sebou jeden k druhému chovají, zda si pomáhají v obtížných situacích a jaký k sobě mají děti ve třídě celkový vztah. Vyhodnocení provedu pouze slovně, a to porovnáním mezi oběma vybranými mateřskými školami.

5.4 Metoda rozhovoru, charakteristika a kritéria hodnocení

Rozhovor s dětmi

Pro rozhovor s dětmi jsem zvolila strukturovaný rozhovor. Otázky jsou předem připravené a formulované tak, aby byly adekvátní k věku dětí a jejich komunikačním schopnostem.

Metodu rozhovoru jsem zvolila především z toho důvodu, že vstup do základních škol se týká hlavně samotných dětí. Ty se nebojí říci svůj názor a v každé situaci jsou velmi spontánní a otevřené. Proto je rozhovor s nimi (pokud je správně veden) ve velké míře úspěšný. Otázky v rozhovoru jsem zvolila s přihlédnutím k předškolnímu věku dětí a formulovala jsem je tak, aby byly pro děti pochopitelné a jasné, aby na ně uměly odpovědět.

Díky tomuto rozhovoru s dětmi se dozvím názor na jejich vlastní vstup do základní školy. Poznám také aspirační úroveň každého z dětí. Všechny odpovědi budu vyhodnocovat konfrontací mezi mateřskou školou podporující zdraví a běžnou mateřskou školou. Zajímá mě, nakolik se budou odpovědi respondentů v daných otázkách shodovat, nebo nakolik se budou lišit.

Rozhovor s dětmi proběhne individuálně s každým dítětem, protože jedině tak budou odpovědi každého z dětí validní. Rozhovor bude realizován při ranních hrách a vždy po dohodě s učitelkou.

Otázky rozhovoru s dětmi

1. Těšíš se do školy? Na co se nejvíc těšíš?
2. Čeho se ve škole bojíš?
3. Povídáš si někdy s rodiči o škole?
4. Kdyby sis mohl/a vybrat, půjdeš do školy, nebo ještě zůstaneš ve školce?
5. Myslíš, že ve škole 1. všechno zvládneš sám, 2. že ti bude muset paní učitelka někdy pomoci, nebo 3. že je škola těžká a bez pomoci to v ní nezvládneš?
6. Jaký je podle tebe rozdíl mezi školkou a školou?

Rozhovor s rodiči

Metodu strukturovaného rozhovoru jsem pro rozhovor s rodiči zvolila především díky svým dřívějším zkušenostem na SPgŠ, kde jsem používala s metodou dotazníku, která se mi příliš neosvědčila. Málokterý rodič ochotně dotazník vyplnil a odevzdal zpět do mých rukou. Proto si myslím, že metodou rozhovoru se dozvím více různých odpovědí a informací, díky kterým budu moci vyhodnocovat a porovnávat odpovědi rodičů dětí z mateřské školy podporující zdraví a dětí z běžné mateřské školy.

Ráda bych se dozvěděla jaké mají rodiče dětí povědomí o přípravě jejich dítěte na školu, zda se považují za ty, kdo se na jejich přípravě na školu podílí, nebo si myslí, že jejich děti na školu připravuje pouze daná mateřská škola. Zajímá mě, jestli si jsou vědomi kladných i záporných vlivů dnešní doby na předškoláka a mají-li rodiče dětí z běžných mateřských škol přehled o možnosti výběru a docházky do některé z alternativních mateřských škol.

U otázky č. 9 budu moci porovnat shodné odpovědi rodičů se svými dětmi.

Rozhovor s rodiči proběhne v době, kdy se děti při příchodu do mateřských škol převlékají.

Při hodnocení rozhovorů s rodiči (ti budou vedeni pod stejným číslem jako jejich děti) sečtu stejné odpovědi (vždy sečtu odpovědi rodičů a dětí z jedné mateřské školy), poté je vyčísím. Díky výslednému číslu budu mezi sebou moci odpovědi jak rodičů, tak dětí porovnat a zhodnotit.

Otázky rozhovoru s rodiči v mateřské škole podporující zdraví

1. Objasněte volbu mateřské školy pro Vaše dítě.
2. Jak podle Vás probíhá příprava na školu?
3. Kdo se podle Vás podílí na přípravě dětí na školu?
4. Myslíte si, že v současné době se v přípravě na školu u dětí předškolního věku vyskytuje nějaký pokrok?
5. Podle čeho jste vybírali základní školu, do které bude Vaše dítě v září nastupovat?
6. Uveďte zda a čeho se Vaše dítě ve škole obává.
7. Z čeho máte největší obavy při vstupu Vašeho dítěte do školy Vy?
8. Bavíte-li se s dítětem o škole, tak na jaké téma?

Rozhovor s rodiči v běžné mateřské škole se lišil v této otázce:

- ad. 2. Zajímali jste se o možnost docházky Vašeho dítěte do nějaké alternativní mateřské školy?

Rozhovor s učitelkami mateřských škol

Pro rozhovor s učitelkami jsem zvolila opět strukturovaný rozhovor.

Ráda bych se dozvěděla, jaký názor mají učitelky na mateřské školy s jiným vzdělávacím programem a zda vidí nějaký posun v přípravě dětí na školu v dnešní době v porovnání s dobou dřívější. Odpovědi učitelek mi napomohou porovnat rozdíly mateřské školy podporující zdraví a běžné mateřské školy v oblasti přípravy na školu a v realizaci obou rozdílných vzdělávacích programech před vstupem dětí do základních škol.

Rozhovor s učitelkami v obou případech realizuji při ranních hrách, kdy budou mít dostatek času zodpovědět mé otázky. Hodnocení provedu slovně. Zaměřím se na odpovědi učitelek, které budu moci vzájemně porovnat a analyzovat.

Otázky rozhovoru s učitelkou z mateřské školy podporující zdraví

1. Znáte blíže program ostatních mateřských škol, které pracují dle Rámcového programu pro předškolní vzdělávání?
2. Jaké hlavní rozdíly vidíte mezi mateřskou školou podporující zdraví a běžnou mateřskou školou?
3. Myslíte si, že připravenost dětí na školu je v mateřské škole podporující zdraví lepší než v běžné mateřské škole?
4. Vidíte nějaký pokrok za dobu Vaší praxe, v přípravě dětí na vstup do základních škol?
5. Doporučila byste pro vstup dítěte z mateřské školy podporující zdraví právě základní školu podporující zdraví?
6. Jak realizujete vzdělávací program před vstupem dětí do základní školy?

Otázky rozhovoru s učitelkou z běžné mateřské školy se shodují, pouze se ptám na opačný typ vzdělávacího zařízení.

Rozhovor s třídními učitelkami základních škol

Díky informacím z mateřských škol vím, do jakých základních škol budou pozorované děti od září pravidelně docházet. Ke konci prvního pololetí, (tedy po půlroční docházce pozorovaných respondentů v základních školách) budu navštěvovat zjištěné základní školy a realizovat rozhovor s třídními učitelkami všech pozorovaných dětí.

Budu se zajímat o adaptaci dítěte v základní škole a o celkový prospěch pozorovaného respondenta. (V čem má problémy, v jakých oblastech vyniká, jaké jsou jeho sociální vztahy ve skupině).

Díky odpovědím učitelek ze základních škol budu moci porovnávat předešlá vyhodnocení všech mých zkoumání.

Otázky pro učitelky v základních školách (budu se ptát pouze na konkrétní dítě)

1. Jaké jsou jeho/její sociální vztahy ve skupině?
2. Jaká je úroveň v samostatnosti?
3. Má v některých oblastech problém? Jaký konkrétně?
4. Všimla jste si nějakých dalších rozdílů?
5. Jaká je spolupráce rodičů a školy?

6. Interpretace zjištěných dat

Vyhodnocení metod: zkoumání školní připravenosti, orientační test školní zralosti pozorování a rozhovorů s vybranými dětmi, jejich rodiči a s učitelkami obou mateřských škol, proběhlo po získání všech odpovědí a potřebných informací, tedy koncem června 2008. Vyhodnocení odpovědí učitelek základních škol proběhlo koncem února 2009, kdy jsem měla k dispozici veškeré zodpovězené otázky, které jsem mohla porovnat, zhodnotit, posléze analyzovat a konfrontovat s výsledky předchozího šetření.

6.1 Školní připravenost

(Jednotlivě rozepsané výsledky zkoumání školní připravenosti každého dítěte jsou zařazeny v příloze č. 4. Vyhodnocené a porovnané tabulky jsou zařazeny v příloze č 5).

- Selektování hlásek na začátku a na konci slova

Děti z mateřské školy podporující zdraví	Děti z běžné mateřské školy
85 chyb ze 140 možných	65 chyb ze 140 možných
1 dítě správně / 13 dětí špatně 7%	2 děti správně / 12 dětí špatně 14%

Děti z běžných mateřských škol mají celkově menší počet chyb díky selekcím prvních hlásek, které jim šly velice dobře. Rozpoznat hlásky na konci slova je pro děti předškolního věku těžké a pokud se s nimi v této oblasti často npracuje, nedokáží hlásku na konci slova rozeznat. Během praxe v této běžné mateřské škole učitelka selekci hlásek s dětmi často procvičovala, proto si myslím, že děti z běžné mateřské školy mají lepší výsledky.

- Vyprávění podle obrázku známé pohádky

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
12 dětí ano / 2 děti ne	86%	9 dětí ano / 5 dětí ne	64%

V mateřské škole podporující zdraví jsem postřehla, že učitelky s dětmi často čtou z knih. S dětmi před ukončením předškolního vzdělání převážně v době, kdy mají mladší děti odpolední odpočinek. Prohlíží si obrázky k danému příběhu a společně si o knihách povídají. V běžné mateřské škole učitelka knihy používala minimálně. Myslím si, že právě četba z knih má velký vliv na slovní zásobu dětí a schopnost vyprávění právě podle obrázku.

Překvapilo mě, že 4 děti z mateřské školy podporující zdraví a 2 děti z běžné mateřské školy neznaly svou adresu. Řekla bych, že právě v tomto věku, by ji měly umět říci všechny děti. Největší úsilí by v tomto případě mělo vycházet od rodičů, kteří by své dítě měly učít znát svou adresu již od útlého věku.

Předpokládala jsem, že děti z mateřské školy podporující zdraví budou částí lidského těla znát ve velké míře lépe. Vycházela jsem z jejich vzdělávacího programu, který klade důraz na zdraví, péči o tělo... Největší problém (v obou mateřských školách) měly děti při poznávání hýždí. Věděla jsem, že tento název bude pro děti složitý, a proto mně nepřekvapilo že ze všech respondentů odpověděl správně pouze jeden.

- Poznat geometrické tvary

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
31 chyb ze 70 možných		18 chyb ze 70 možných	
1 dítě správně / 13 špatně	7%	4 děti správně / 10 dětí špatně	29%

Ač rozpoznávání základních geometrických tvarů nespadá do znalostí dítěte předškolního věku, myslím si, že čím více se děti v tomto věku naučí, tím lépe se jim bude dále dařit.

Učitelka z mateřské školy podporující zdraví ve svém rozhovoru zmiňuje, že za dob své školní praxe spočívala příprava na školu převážně v matematických představách a to se jí nelíbilo. Právě proto matematickou představivost rozvíjí jinými způsoby – zažíváním běžných denních situací. V běžné mateřské škole se učitelka matematickým představám

věnovala často. Používala různé didaktické pomůcky a hry, a proto si dovoluji poznamenat, že právě proto jsou výsledky z běžné mateřské školy lepší.

3 děti z obou mateřských škol nebyly schopny říci libovolnou báseň. Věřím, že by si jistě v delším časovém intervalu na nějakou báseň vzpomněly, jelikož v třídním kurikulu i v třídním vzdělávacím programu se básně vyskytují. Jakmile jsem začala jednoduchou báseň přeříkávat, děti se přidaly a samy ji dokončily.

Správný úchop tužky je v předškolním věku velice důležitý, protože v základní škole mají děti se špatným úchopem problémy při psaní...Většina pozorovaných respondentů má úchop tužky správný. (12 dětí z mateřské školy podporující zdraví a 13 dětí z běžné mateřské školy). Neumím posoudit, jak často učitelky v těchto mateřských školách opravují děti, které mají úchop tužky špatný, ale vzhledem k dobrým výsledkům tohoto zkoumáním si myslím, že učitelky v obou mateřských školách se dětem v této oblasti věnují.

Děti v předškolním věku nedokáží (až na výjimky) číst. Svě jméno nepoznávají podle písmen ale mají ho zafixované jako obrázek. Proto všichni respondenti (až na jednoho z mateřské školy podporující zdraví) své jméno na papíře poznali.

Myslím si, a z vlastních zkušeností mohu potvrdit, že dítě se snaží napsat své jméno již od útlého věku (samozřejmě záleží na spoustu okolnostech). S postupem věku je jeho jméno čitelnější, stejně jako u pozorovaných dětí z mateřské školy podporující zdraví a běžné mateřské školy, které se podepsat uměly.

12 dětí z mateřské školy podporující zdraví umělo zavázat tkaničku. Byla jsem svědkem při převlékání dětí v šatně na pobyt venku, kdy starší děti pomáhaly zavazovat boty mladším dětem (viz pozorování) a myslím si, že právě proto splnily tento úkol lépe, než děti z běžné mateřské školy, kde tkaničku dokázalo zavázat 10 dětí.

Ve výsledcích se mezi dětmi pravolevá orientace nepatrně lišila. 10 dětí z mateřské školy podporující zdraví neudělalo v přiřazování postav do okýnek žádnou chybu. V běžné mateřské škole neudělalo chybu 12 dětí. Ač je rozdíl ve výsledcích minimální, může na něho mít vliv fakt, že učitelka z běžné mateřské školy podporuje v oblasti přípravy na školu právě matematickou představivost viz rozhovor s učitelkou z běžné mateřské školy (příloha č. 10).

- Hrubá motorika – překážková dráha

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
11 chyb ze 70 možných		22 chyb ze 70 možných	
9 dětí správně / 5 dětí špatně	64%	5 dětí správně / 9 dětí špatně	36%

Velký rozdíl v hrubé motorice si vysvětlují odlišnými programy mateřských škol. Právě mateřská škola podporující zdraví ve svém kurikulu popisuje důraz na pobyt a pohyb v přírodě. Pohybové dovednosti dětí z mateřské školy podporující zdraví jsou viditelně lepší, než dětí z běžné mateřské školy.

6.2 Orientační test školní zralosti

(Kritéria hodnocení spolu s ukázkou prací jsou zařazeny v příloze č. 3).

- Kresba lidské postavy

Děti z mateřské školy podporující zdraví			Děti z běžné mateřské školy		
1	3 děti	21%	1	7 dětí	50%
2	7 dětí	50%	2	6 dětí	43%
3	4 děti	29%	3	1 dítě	7%

V mateřské škole podporující zdraví 1 z dětí nakreslilo hlavonožce. Tato kresba patří chlapci, který měl mít odklad školní docházky a rodiče ho i přes to do školy posílají. V rozhovoru s ním na jednu z otázek odpověděl že by raději zůstal v mateřské škole. Kresba lidské postavy dělala většinu dětí z mateřské školy podporující zdraví i z běžné mateřské školy problémy. Často zapomínají na důležité části obličeje, vlasy nekreslí přesný počet prstů... Děti z běžné mateřské školy jsou v kresbě lidské postavy viditelně na lepší úrovni.

- Přepsání skupiny 10 ti černých teček

Děti z mateřské školy podporující zdraví			Děti z běžné mateřské školy		
1	6 dětí	43%	1	7 dětí	50%
2	6 dětí	43%	2	6 dětí	43%
3	2 děti	14%	3	1 dítě	7%

Výsledky druhé části testu se v obou mateřských školách shodují. Musím podotknout, že děti z mateřské školy podporující zdraví měly problém v pochopení zadaného úkolu a

některým jedincům jsem postup musela několikrát zopakovat. Předpokládala jsem, že výsledky v tomto úkolu budou ze tří částí Jiráskova testu školní zralosti nejlepší, jelikož právě tuto část jsem považovala za nejjednodušší.

- Opsání 3slovné věty

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
1	6 dětí 43%	1	5 dětí 36%
2	4 děti 29%	2	7 dětí 50%
3	4 děti 29%	3	2 děti 14%

Při porovnání této části testu s částí první jsem byla (především u dětí z mateřské školy podporující zdraví) příjemně překvapena. Předem jsem předvíдалa, že opsat tříslovnou větu bude pro děti těžší, než nakreslit lidskou postavu. Právě u dětí z mateřské školy podporující zdraví je tomu opačně.

6.3 Metoda pozorování

I přes poměrně krátkodobé (týdenní) pozorování v obou školách jsem docílila názoru, že děti z mateřské školy podporující zdraví se oproti dětem z běžné mateřské školy díky své výchově v heterogenní skupině umí chovat k ostatním dětem mnohem více kamarádským a citlivějším způsobem.

Ráda bych popsala pozorovanou situaci:

Když se děti z běžné mateřské školy v šatně převlékaly a chystaly se na dopolední vycházku, poprosily dvě dívky a chlapec paní učitelku o zavázání tkaniček u bot. V tom okamžiku se jim v šatně začaly ostatní posmívat, že si ty dotyčné děti neumí boty zavázat samy. Oproti tomu ve zdravé mateřské škole si děti bez jakýchkoliv poznámek a bez sebemenšího posměchu s vázáním bot pomohly samy mezi sebou. Ti starší šli automaticky k dětem mladším, o kterých věděli, že mají se zavázáním bot ještě problémy. Paní učitelku v tomto případě nebylo ani nutné žádat o pomoc.

Děti z mateřské školy podporující zdraví jsou z mého hlediska k sobě ve velké míře tolerantní a přijde mi, že mezi sebou nesoupeří tak, jako děti v běžné mateřské škole. Myslím si, že největší zásluhu v tomto případě má heterogenní skupina dětí, díky které jsou sociální vztahy všech zúčastněných ve velké míře celistvé a propojené.

Na zásluze se podílí a přispívá také učitelka, která ví jak má s takovou skupinou správně pracovat a správně ji vést.

6.4 Metoda rozhovoru

Rozhovor s dětmi

(Kompletní tabulky s odpověďmi všech dětí, jsou zařazeny v příloze č. 6. Kompletní zhodnocené a porovnané odpovědi, jsou v příloze č. 7.) Do vyhodnocení v této části jsem v některých případech vložila pouze nejčastější odpovědi, nebo tabulky s odpověďmi, které bych ráda podrobněji komentovala a analyzovala).

- Děti se nejčastěji těší na:

Odpovědi dětí z mateřské školy podporující zdraví		Odpovědi dětí z běžné mateřské školy	
na vyučování	3	na vyučování	6
na nové kamarády	2	na nové kamarády	1
na anglický jazyk	2	na anglický jazyk	1

Na první pohled lze z tabulky rozpoznat, že děti z mateřské školy podporující zdraví mají větší představu o činnostech, které se v základních školách odehrávají. Tři nejčastější odpovědi u obou mateřských škol se shodují. Nejčastěji se děti těší na vyučování. Z největší pravděpodobnosti proto, že se v posledním roce předškolního vzdělávání často setkávají s informacemi a faktem, že se za nedlouho stanou školáky a budou si muset zvykat na jiný režim v základních školách.

Je vidět, že vybrané děti z mateřské školy podporující zdraví jsou zvyklé na pobyt mimo budovu mateřské školy a na pobyt v přírodě, jelikož se těší na ŠvPř a na výlety.

Myslím si že tyto děti mají o škole (jako takové) větší představu, převážně z důvodu vzájemné spolupráci mateřské a základní školy, díky které mohou děti základní školu navštěvovat.

- Děti se ve škole nejvíce obávají z:

Odpovědi dětí z mateřské školy podporující zdraví		Odpovědi dětí z běžné mateřské školy	
ze špatných známek	2	ze špatných známek	4

Když si vzpomenu, čeho jsem se já sama nejvíce obávala před vstupem do základní školy, musela bych se zařadit spíše k nejčtenější odpovědi. Řekla bych, že tyto obavy se staly zaběhlými stereotypy, které přetrvávají i v dnešní době.

Děti mají podle mého názoru obavy ze špatných známek díky svým starším sourozencům (pokud je mají), jelikož ti se často svými špatnými známkami stresují a tento stres převádí i na své mladší sourozence. Ti mají proto ze špatných známek obavy ještě před vstupem do základní školy. Na druhé straně se děti mohou špatných známek obávat díky informacím od rodičů. Někteří jim jež od předškolního věku neustále podkládají fakt, že se v základní škole bude muset dobře učit.

- Děti si nejčastěji s rodiči povídají o škole na téma:

Odpovědi dětí z mateřské školy podporující zdraví		Odpovědi dětí z běžné mateřské školy	
musí se dobře učit	3	musí se dobře učit	2
co se bude v ZŠ dělat	1	co se bude v ZŠ dělat	2
mít dobré známky	1	mít dobré známky	3
celkem	10 dětí / 14 71%	celkem	12 dětí / 14 86%

Z tabulek můžeme vyčíst, že rodiče své děti (podle mého názoru) zahlcují informacemi, které jsou pro dítě stresující a nepřínosné. Už jen věta: „Musíš se dobře učit!“ naznačuje dítěti, že ve škole ho čeká něco, co bude obtížné a složité a pokud se dobře učit nebude a špatné výsledky o jeho učení budou vypovídat, dítě bude mít pocit, že rodiče zklamalo, v horších případech mohou nastat psychické problémy z neúspěchu ve škole, neurózy atd. Rodina by s dítětem měla o škole mluvit v pozitivním slova smyslu, aby se do ní těšilo a ze vstupu do základní školy mělo radost.

Je vidět, že většina dětí (v obou mateřských školách tedy 12) je rozhodných a do základních škol se těší, děti mají jasnou představu o tom, co samy chtějí. Výjimkou jsou dva jedinci v každé mateřské škole. Chlapci z mateřské školy podporující zdraví, který by sám raději zůstal v mateřské škole, byl doporučen odklad školní docházky, ale rodiče si

stojí za svým a tvrdí že jejich syn je pro školu připraven. Možná ani netuší, jaké problémy svému potomkovi přináší.

Aspirační úroveň dětí v obou mateřských škol není příliš velká, ale je velice vyrovnaná. Z mateřské školy podporující zdraví tvrdí celkem 9 respondentů, že základní školu zvládne, to samé tvrdí 10 respondentů z běžné mateřské školy. Je vidět že děti své dovednosti nepřeceňují a jsou vůči sobě objektivní.

Představa dětí o rozdílech mezi mateřskou a základní školou je velice rozmanitá. Předpokládala jsem, že nejčastější odpověď se bude týkat odpoledního odpočinku v mateřské škole, který se v základní škole nerealizuje. V rozhovoru s rodiči se dozvídáme, že s dětmi často hovoří o tom, co budou ve škole dělat, že se budou učit psát a číst (tedy učit se), kdežto v mateřské škole si pouze hrají... Právě rozhovor s rodiči o škole ovlivňuje děti v jejich představách a všemu co rodiče řeknou, děti bezmezně věří.

Rozhovor s rodiči dětí z obou mateřských škol

Někteří rodiče nemohli rozhovor poskytnout. Nejčastěji z důvodu velkého spěchu, většina otců rozhovor neposkytla se slovy „*O věci v mateřské škole se stará moje žena.*“

Velká většina tázaných rodičů však neměla s rozhovorem velké problémy a ochotně odpověděla na valnou většinu položených otázek. Z mateřské školy podporující zdraví poskytlo rozhovor 8 rodičů a z běžné mateřské školy poskytlo rozhovor 10 rodičů.

Do zhodnocení rozhovorů s rodiči jsou zařazeny některé tabulky, nebo jejich části pro ucelenější představu poskytnutých odpovědí. (Kompletní tabulky s odpověďmi rodičů z obou mateřských škol jsou přiloženy v příloze č. 8. Veškeré porovnané a vyhodnocené odpovědi těchto rodičů jsou v příloze č. 9).

- Objasněte volbu mateřské školy pro Vaše dítě.

Rodiče dětí z mateřské školy podporující zdraví		Rodiče dětí z běžné mateřské školy	
líbí se jim program	4	zastávce běžných mateřských škol	1
měli zde volná místa	2	místo bydliště	3

Většina rodičů dětí z mateřských škol podporující zdraví volí tuto předškolní instituci díky vzdělávacímu programu, ve kterém našla zalíbení. U rodičů vybraných dětí z běžné mateřské školy tomu tak není. Za důvod zvolení běžné mateřské školy nejčastěji uvádí místo bydliště, dobré reference, nebo dobré zkušenosti s mateřskou školou (díky docházení staršího dítěte).

U druhé otázky se setkáváme s mnoha různými odpověďmi, které jsou pravdivé, a však ne vždy zcela přesné. Nejčastější odpověď rodičů vybraných respondentů z mateřské školy podporující zdraví je, že příprava na školu v mateřské škole probíhá díky každodenním prožitým situacím (tedy prožitkovým učením), hrou a celkovým rozvojem což se shoduje s Kurikulem podpory zdraví. Rodiče dětí z běžné mateřské školy nejčastěji uvádí celkový rozvoj dítěte, učení formou her a řízené činnosti.

Ve třetí otázce se odpovědi rodičů velice shodují. Nejčastější odpověď rodičů dětí z mateřské školy podporující zdraví byla: okolí a ti v kontaktu s dětmi. Rodiče dětí z běžné mateřské školy nejčastěji uvádí rodinu a školu. Je vidět, že rodiče mají představu o tom, kdo se na přípravě na školu jejich dítěte podílí a hlavně jsou si vědomi, že se na přípravu na školu svého dítěte podílí oni sami.

Ve čtvrté otázce se rodiče celkově shodli, že s narůstající dobou mají děti pro přípravu na školu celkově lepší pomůcky, větší možnost vzdělání, lepší podmínky, propracované programy a díky těmto faktorům jsou na školu lépe připraveny.

Základní školu vybírali rodiče pro své děti především v místě jejich trvalého bydliště, v některých případech základní školy, se kterými mají dobré zkušenosti, jelikož do nich dochází starší potomek.

U šesté otázky byla většina rodičů velice empatická a dokázala se vcítit do svých dětí. Díky tomu jsou nejčastější tři odpovědi u obou skupin (rodičů i dětí) shodné. (Pro lepší porovnání je zde přiložena tabulka s jak odpověďmi rodičů, tak i dětí)

- Uved'te zda a čeho se Vaše dítě ve škole obává.

Rodiče dětí z mateřské školy podporující zdraví		Rodiče dětí z běžné mateřské školy	
ničeho	5	ničeho	5
neznámých lidí	1	neznámých lidí	2
známek	2	známek	2

- Děti se ve škole nejvíce obávají :

Odpovědi dětí z mateřské školy podporující zdraví		Odpovědi dětí z běžné mateřské školy	
ničeho	7	ničeho	8
nových kamarádů	1	nových kamarádů	1
špatných známek	2	špatných známek	4

Obavy rodičů vzhledem vstupu jejich dětí do základních škol jsou různorodé. Je pochopitelné, že každý se obává jiných problémů. I tak se ale některé odpovědi shodují. Překvapilo mě, že pouze jeden rodič (z běžné mateřské školy) se zmínil o šikaně. Toto téma je v dnešní době tak obvyklé a časté a lidé (převážně rodiče) si myslí, že něco tak děsivého jako šikanu jejich dětí zažít nemohou. Očekávala jsem, že rodiče budou tuto problematiku zmiňovat více, než celkový prospěch dítěte a jeho chování.

- Bavíte-li se s dítětem o škole, tak na jaké téma?

Rodiče dětí z mateřské školy podporující zdraví		Rodiče dětí z běžné mateřské školy	
bude se učit	3	bude se učit	5
noví kamarádi	2	noví kamarádi	1
nebát se	1	nebát se	1

- Děti si nejčastěji povídají s rodiči na téma

Odpovědi dětí z mateřské školy podporující zdraví		Odpovědi dětí z běžné mateřské školy	
musí se dobře učit	3	musí se dobře učit	2
dobré známky	1	dobré známky	3
nemít strach	1	nový kamarád	2

Jak odpovědi rodičů, tak odpovědi dětí vypovídají, že jedním z nejčastějších témat jejich hovorů o vstupu do základní školy je učení. Ač většina rodičů hovoří s dítětem na téma: co všechno se bude učit, dítě si (podle mého názoru) z tohoto rozhovoru v konečné fázi odnáší pouze nutnou povinnost vůči rodičovi a to: dobře se učit a mít dobré známky. Právě proto jsou v některých případech děti ve stresu a do školy chodit nechtějí. Další nejčastější témata rozhovorů o vstupu dětí do základní školy jsou: noví kamarádi a nemít strach z nástupu do základní školy. S těmito tématy velice souhlasím, jelikož dítě (ať už v předškolním, nebo školním věku) by dle mého názoru na věc nemělo být stresováno a

zastařováno, nýbrž povzbuzováno, motivováno a především kladně hodnoceno. Pro lepší konfrontaci odpovědí rodičů a jejich dětí jsem do textu vložila tabulku s vyhodnocenými odpověďmi dětí obou mateřských škol.

Rozhovor s učitelkami obou mateřských škol

(Oba kompletní rozhovory jsou zařazeny v příloze č. 10).

Ráda bych zhodnotila následující odpovědi na položené otázky, které mě v leccems překvapily, ke kterým mám opačný názor, nebo s nimi souhlasím.

Z prvních odpovědí obou učitelek jsem byla velice zaskočena. Zaujalo mě, že blíže neznaly vzdělávací program odlišných mateřských škol. První tři otázky rozhovoru s učitelkou běžné mateřské školy proto nebyly zodpovězeny.

Myslím si že každá učitelka (jak v běžných, tak v alternativních mateřských školách), by měla znát alespoň základní údaje o mateřských školách s odlišnými vzdělávacími programy.

Ve druhé odpovědi učitelka z mateřské školy podporující zdraví zmiňuje pobyt dětí na čerstvém vzduchu, pořádání různorodých výletů a zažívání běžných situací, jako je například cestování městskou hromadnou dopravou, což se mi velmi líbí, hlavně z důvodu rozvoje samostatnosti a umění vypořádat se s různými životními situacemi již u dětí předškolního věku. Jako další učitelka uvádí rozdíl ve vzdělávacích programech obou mateřských škol. S jejím názorem nesouhlasím, jelikož všechny oblasti v RVP PV se navzájem prolínají a navazují na sebe.

Třetí odpověď učitelky z mateřské školy podporující zdraví vypovídá převážně o samostatnosti dětí. Díky své praxi v této mateřské škole mohu potvrdit, že děti jsou ve velké míře samostatnější než děti z vybrané běžné mateřské školy, kde jsem svou pedagogickou praxi realizovala také. Jejich samostatnost bych si dovolila zdůraznit především při uspokojování primárních potřeb dítěte.

Ve čtvrté odpovědi se učitelky shodly na tom, že v dnešní době mají děti více pomůcek, které jim usnadňují přípravu na vstup do základních škol. Učitelka z běžné mateřské

školy se zmiňuje o LMD. Můj názor se s jejím liší – dříve se LMD nedagnostikovala jako dnes, proto děti, které jsou v dnešní době považovány jako děti s LMD, by dříve byly považovány za děti nesoustředěné, roztěkané, popřípadě problémové. Souhlasím ovšem s názorem, že veškerá multimedia děti brzdí v jejich soustředěnosti a proto jim může dělat problém něco jednostranného, jako třeba mluvené slovo. Při vstupu do školy je soustředění dětí velmi důležité, protože právě učitelka bude ta, kterou musí děti vnímat, poslouchat a soustředit se na to, co říká.

U páté otázky jsou odpovědi obou učitelek shodné. Učitelka z mateřské školy podporující zdraví je pro vstup do téže základní školy a učitelka z běžné mateřské školy je pro vstup do běžné základní školy.

Zaskočila mě poslední odpověď, kde učitelka mateřské školy podporující zdraví popisuje přípravu na školu, která trvá 45 minut. Řekla bych, že příprava na školu by měla být v posledním roce předškolního vzdělávání realizována několikrát v průběhu celého dne, a to ve formě kratších bloků. Odpověď učitelky z běžné mateřské školy je mi bližší, jelikož mám na přípravu na školu stejný názor.

Rozhovor s třídními učitelkami základních škol

Do vyhodnocení v této části jsem v některých případech vložila pouze nejčastější odpovědi učitelek, nebo tabulky s jejich odpověďmi, které bych ráda podrobněji komentovala a analyzovala.

(Tabulky s kompletními poskytnutými rozhovory ke každému dítěti jsou zařazeny v příloze č. 11, porovnané odpovědi učitelek o dětech z odlišných mateřských škol v příloze č. 12).

Do základních škol jsem docházela v dopoledních hodinách, ve většině případů po dohodě s ředitelkou dané základní školy. Rozhovor s učitelkou probíhal na základě předem smlouvaného času, převážně během dopoledních přestávek.

Většina učitelek mi rozhovor poskytla ochotně, některé odpovídaly jednoslovně a rozhovor jim nebyl podle mého mínění příjemný.

Nepodařilo se mi realizovat rozhovor se třemi učitelkami (jednalo se o tři respondenty, dva z mateřské školy podporující zdraví a jeden z běžné mateřské školy), z důvodů neposkytnutí informací o dítěti a ochraně osobních dat.

- Jaké jsou jeho/její sociální vztahy ve skupině?

Mateřská škola podporující zdraví		Běžná mateřská škola	
dobré sociální vztahy	9	dobré sociální vztahy	8
preferují menší počet dětí ve skupině	2	preferují menší počet dětí ve skupině	3
špatné sociální vztahy	1	špatné sociální vztahy	1
je raději s dospělými	1		

Díky tabulce můžeme posoudit, že většina respondentů má v základních školách dobré sociální vztahy. Odhadovala jsem, že toto výsledné číslo dětí z mateřských škol podporující zdraví, bude relativně vyšší, jelikož z mého pozorování v obou mateřských školách jsem vyhodnotila děti z mateřské školy podporující zdraví za sociálně připravenější. Z rozhovorů s učitelkami základních škol mi však bylo potvrzeno, že děti vstupující do ZŠ z běžných mateřských škol se adaptují déle a hůře, než děti přicházející z mateřských škol podporující zdraví.

Podle mého názoru má největší vliv na sociální vztahy mezi dětmi právě heterogenní uspořádání tříd v mateřské škole podporující zdraví.

- Jaká je úroveň v samostatnosti?

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
dítě je samostatné	11	dítě je samostatné	7
potřebuje pomoc	2	potřebuje pomoc	3
-	-	Problém v převlékání	2

Na první pohled vidíme, že samostatnost u dětí z mateřských škol podporující zdraví je vyšší. Učitelky v rozhovoru o dětech z mateřské školy podporující zdraví zmiňovaly především dobré hygienické návyky, které jsou u nich upevněny. (Některé děti upozorňují své spolužáky, aby si před jídlem umyly ruce...) Myslím si, že velký podíl v hygienických návycích má opět mateřská škola podporující zdraví, která se o upevňování hygienických návyků zmiňuje jak ve školním, tak ve třídním kurikulu a na hygienu a péči

o své tělo klade velký důraz. Dále si můžeme všimnout, že dva respondenti z běžné mateřské školy mají problémy v převlékání. Tento problém si dovedu vysvětlit. V mateřské škole, do které tyto děti docházely, jim byla učitelka ve všech situacích nápomocná. V mateřské škole podporující zdraví vedla učitelka děti k samostatnosti již od jejich nástupu do mateřské školy. Proto je samostatnost vybraných respondentů z mateřské školy podporující zdraví v očividné míře větší než u dětí z běžné mateřské školy.

Ve třetí otázce ohledně problémů žáka v některých vzdělávacích oblastech se dozvídáme, že pozorované děti z mateřské školy podporující zdraví mají více problémů jak s udržením pozornosti, se špatným úchopem tužky (ten má vliv na psaní) a objevuje se i špatná vizuální představivost v matematice.

Podle mého názoru mohou být tyto problémy zapříčiněny krátkou, pouze 45 minutovou přípravu na školu v průběhu celého jednoho dne v mateřské škole podporující zdraví a rozhovor s učitelkou z mateřské školy podporující zdraví, (příloha č. 10). Heterogenní seskupení dětí z mého úhlu pohledu brzdí děti v oblasti přípravy na školu.

Učitelky ze základních škol si u některých respondentů stěžovaly na špatné chování, vyrušování o hodinách a agresí. Jednalo se ale pouze o pozorované děti z běžné mateřské školy. Myslím, že vybraní respondenti z mateřské školy podporující zdraví mají celkově lepší chování díky pravidlům v jejich mateřské škole, která dodržují, plní, považují je za důležitá, plnohodnotná, jsou pro ně velkou autoritou a na vždy je budou mít zakotveny v paměti a budou se jimi automaticky řídit.

Ve čtvrté otázce mají všechny učitelky rozmanité odpovědi. U dětí z mateřské školy podporující zdraví je největším problémem udržet pozornost. To si vysvětluji opět vlivem heterogenních tříd v mateřské škole, protože činnosti během dne jsou zde přizpůsobeny především dětem mladším, které nevydrží u jedné aktivity po stejně dlouhou dobu tak, jako děti před vstupem do základní školy. Dále učitelky hovoří o pozitivních rozdílech mezi dětmi: o aktivitě, o poskytování pomoci druhým a o silných hygienických návycích. To nasvědčuje dobrému vedení dětí v mateřské škole podporující zdraví a mimo jiné opět poukazuje na dodržovaná pravidel. Odpovědi učitelek ze základních škol týkajících se problémů dětí z běžné mateřské školy se velice lišily a popisovaly rozmanité rozdíly mezi dětmi. Učitelky se zmiňovaly o přecitlivělosti, pláči, zapomínání pomůcek, neudržení

pořádku, špatném chování a agresi ... Vybrané děti z běžné mateřské školy ve třídě žádná pravidla neakceptovaly. Právě proto jsou podle mého názoru odpovědi učitelek tolik rozdílné a vzájemně se neshodují.

Odpovědi na poslední otázku mě potěšily z důvodu spolupráce rodičů se školou. Přibližně stejný počet rodičů z obou mateřských škol se účastní školních akcí – jezdí jako dozor na školní výlety, pomáhali při přípravě vánoční besídky, vyrábí pomůcky... Myslím si že si rodiče zvykli na spolupráci s mateřskými školami, protože obě mateřské školy podporovaly komunikaci spolupráci s rodiči. Proto těmto rodičům přijde spolupráce se základními školami přirozená a běžná.

7. Diskuze

Díky výsledkům z výzkumného šetření a analýze zpracovaných dat v této práci, jsem s přesvědčením dospěla ke konečnému názoru a závěru.

Ráda bych podotkla, že nelze určit, která mateřská škola (mateřská škola podporující zdraví, nebo běžná mateřská škola) lépe připravila vybrané respondenty na vstup do základních škol, jelikož na přípravě dětí na školu nemají podíl pouze učitelky z mateřských škol, jejichž schopnosti a dovednosti se liší a každá učitelka má na přípravě dětí na školu jiný vliv a jiný podíl, ale také rodina, lidé, kteří jsou v kontaktu s dítětem, socio-kulturní prostředí, multimedia... Mohu pouze posoudit, v jakých oblastech a z jakého důvodu byli respondenti lépe, či hůře připraveni na vstup do základních škol.

Důležitým faktorem připravenosti pozorovaných dětí na školu je vzdělávací program dané mateřské školy. Kurikulum podpory zdraví preferuje za hlavní prostředek výchovy a vzdělávání hru a prožitkové učení, zatímco školní vzdělávací program uvádí za své formy vzdělávání: spontánní činnosti, didakticky řízené činnosti, tvořivou improvizaci, vzdělávání prostřednictvím každodenních situací... Nemají právě tyto rozdíly jednotlivých programů vliv na přípravu dětí na vstup do základních škol? Učitelky základních škol v rozhovorech o pozorovaných dětech z mateřské školy podporující zdraví zmiňovaly problémy v soustředěnosti. Přemýšlela jsem, zda by se přece jen nemělo v mateřské škole podporující zdraví realizovat více řízených činností, díky kterým by z mého pohledu děti byly soustředěnější a tím pádem v této oblasti lépe připraveny na školu. Učitelka běžné mateřské školy, do které docházeli vybraní

respondenti, se snaží během posledního roku předškolního vzdělávání zvyšovat soustředěnost dětí delšími řízenými bloky, aby děti po nástupu do základních škol vydržely delší dobu sedět. Učitelky základních škol, do kterých nastoupily vybrané děti z běžných mateřských škol, nemají ohledně soustředění dětí žádné výhrady, a proto si myslím, že je důležité do přípravy dětí na vstup do základních škol zahrnout také řízené činnosti, pomocí kterých se děti dokáží věnovat delší dobu jedné činnosti.

Při zkoumání školní připravenosti jsem volila různorodé úkoly, spadající pod jednotlivé oblasti přípravy dětí na školu. Jako souhrnné vyhodnocení si dovoluji tvrdit, že vybrané děti z běžné mateřské školy mají lepší výsledky v úkolech, které je třeba častěji procvičovat. Myslím si, že na výsledky těchto dětí by mohl mít vliv časté řízené činnosti v běžné mateřské škole. Vybrané děti z mateřské školy podporující zdraví mají viditelně lepší výsledky v úkolech, jejichž náplň realizují téměř každý den a učí se je v průběhu prožitkového učení.

Díky pravidlům v mateřské škole podporující zdraví si děti odnášejí do života velké bohatství. Pravidla, která se týkají dobrého chování, úklidu, hygieny... děti plní automaticky, aniž by o nich přemýšlely a mnozí je budou podle mého názoru dodržovat v průběhu celého života.

Vybrané děti z mateřské školy podporující zdraví jsou podle mého názoru (díky zrealizovanému pozorování) na školu lépe připraveny v oblasti sociální, přičemž velkou zásluhu má heterogenní uspořádání tříd. Děti se učí pomáhat mladším jedincům v činnostech, které ještě neumí zvládnout a díky této pomoci se stávají samostatnými. Můj názor na heterogenní třídy je však stále nevyjasněný. V oblasti sociální je z mého hlediska heterogenní uspořádání dětem v každém věku prospěšné. Co ale v oblasti kognitivní? Myslím si, že mladší děti brzdí kognitivní rozvoj starších dětí především v oblasti přípravy na vstup do základní školy. Dle mého názoru by bylo vhodné, aby děti ukončující předškolní vzdělávání (tedy v posledním roce mateřské školy) byly spojeny a vytvořily tak třídu homogenní. Myslím si, že jejich přípravě na školu (v řízených činnostech) by učitelky měly věnovat více času, než 45 minut denně, jak uvedla učitelka z mateřské školy podporující zdraví ve svém rozhovoru týkajícím se přípravy dětí na školu.

Díky rozhovorům s rodiči a dětmi jsem mohla porovnat, jaké povědomí mají rodiče o vstupu jejich dětí do základních škol a zda mají představu, čeho se jejich dítě při vstupu do základní školy nejvíce obává. Rodiče by dle mého názoru měli o vstupu do základních škol s dětmi hovořit na co nejpříjemnější téma, aby svému dítěti vstup do základní školy co nejvíce ulehčili. Dítě, které má ke škole kladný vztah se bude chtít dále samo učit nové věci a bude tak kladně rozvíjet svou osobnost.

Dovolila bych si podotknout, že v dnešní době (oproti době dřívější), jsou děti na vstup do základních škol více připraveny převážně v oblastech, které si dnešní doba vyžaduje, ale na úkor těchto oblastí je zanedbán pohyb, verbální komunikace, slovní zásoba i představivost dětí, která právě v předškolním věku hraje velkou roli pro další vývoj jedince.

Jako budoucí učitelka v mateřské škole, se budu co nejvíce snažit tyto zanedbané oblasti (nejen v přípravě na školu) u dětí předškolního věku odbourávat a pokusím se nahrazovat, doplňovat a kompenzovat výchovu dětí v oblastech, které jim v jejich rodinném prostředí a zázemí nebudou poskytnuty.

Závěr

V teoretické části jsem se zabývala převážně vstupem dítěte do základní školy a jeho vývojovými charakteristikami. Dále jsem analyzovala vzdělávací programy vybraných mateřských škol, které se ve velké spoustě dat a informací shodovaly. Velice podobné jsou si i očekávané kompetence dítěte při ukončování předškolního období, které jsou pro učitelku velkou pomocí při přípravě dítěte na školu. V praktické části jsem se díky realizovanému výzkumu dozvěděla, jak probíhá příprava na vstup do školy v mateřských školách s odlišnými vzdělávacími programy, a že na ní mají vliv určité faktory. Díky zkoumání školní připravenosti jsem se poučila a obohatila o nové poznatky, kterými se budu moci inspirovat ve své budoucí pedagogické praxi. Při zjišťování školní připravenosti jsem zjistila, které úkoly dělaly dětem z obou mateřských škol problémy. Díky této práci, se budu moci ve své praxi na tyto problémy zaměřit, a děti co nejlépe na vstup do školy připravit. Myslím si, že čím více informací, zkušeností a návyků z nejrůznějších oblastí se dítě v předškolním věku dozví, tím lehčí pro něj bude průběh studia v základní škole. Bude k ní mít kladný vztah a bude se chtít samo dále vzdělávat. Tato práce celkově splnila má očekávání a při hledání informací ohledně přípravy a vstupu do základní školy jsem se naučila mnoho nového.

Použitá literatura

- Anderson, J. *Dobry start do školy*. Portál, 1993. ISBN 80-85282-66-6
- Havlíková, M. *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. Portál, 2006. ISBN 80-7367-061-5
- Havlíková, M. *Zdravá mateřská škola*. Portál, 1995. ISBN 80-7178-048-0
- Kollariková, Z., Pupala, B. *Předškolní a primární pedagogika*. Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7
- Kucharská, A., Švancarová, D. *Bezstarostné roky? Kroky a krůčky předškolním věkem*. Praha: Scientia, 2004. ISBN 80-7183.291-X
- Kutálková, D. *Jak připravit dítě do první třídy*. Grada, 2005. ISBN 80-247-1040-4
- Langmeier, J. *Vývojová psychologie pro dětské lékaře*. Praha: Avicenum, 1991. ISBN 80-201-0098-7
- Mertin, V., Gillernová, I. *Psychologie pro učitelky mateřských škol*. Portál, 2003.
- Smolíková, K., *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2004. ISBN 80-87000-00-5
- Tomanová, D. *Úvod do pedagogické diagnostiky v mateřské škole*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1426-0
- Váagnerová, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7158-308-0

Přílohy

Příloha č. 1 Pyramida potřeb

Příloha č. 2 Pomůcky používané při zjišťování školní připravenosti

Pomůcka při vázání klíčky.

Pomůcka při zjišťování pravolevé orientace (okénka jsou na suchý zip).

Pomůcka použitá při zkoumání slovní zásoby dětí

Pomůcka použitá při zkoumání slovní zásoby dětí

Příloha č. 3 Kritéria hodnocení orientačního testu školní zralosti

Bodové ohodnocení 1

Bodové ohodnocení 2

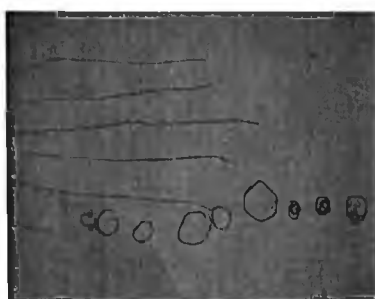
Bodové ohodnocení 3

Bodové ohodnocení 1

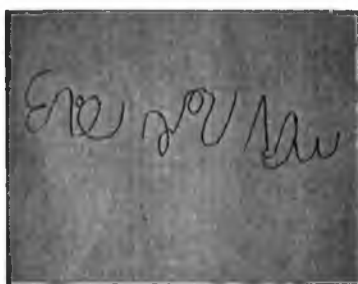
Bodové ohodnocení 2

Bodové ohodnocení 3

Bodové ohodnocení 1

Bodové ohodnocení 2

Bodové ohodnocení 3

Příloha č. 4 Tabulky s výsledky zkoumání školní připravenosti dětí

děti z mateřské školy podporující zdraví

děti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	3 chyby	1	ano	2 chyby	2 chyby	ano	ano	ano	ano	ano	správně	3 chyby
2.	10 chyb	1	ano	3 chyby	3 chyby	ano	ano	ano	ano	ano	špatně	0 chyb
3.	3 chyby	2	ano	3 chyby	2 chyby	ano	ano	ano	ano	ano	správně	0 chyb
4.	6 chyb	1	ano	3 chyby	2 chyby	ano	ano	ano	ano	ano	správně	2 chyb
5.	0 chyb	1	ne	1 chyba	0 chyb	ne	ano	ano	ano	ano	správně	0 chyb
6.	5 chyb	1	ano	2 chyby	2 chyby	ano	ano	ano	ano	ano	správně	0 chyb
7.	2 chyby	2	ano	1 chyba	2 chyby	ano	ano	ano	ano	ano	správně	3 chyby
8.	10 chyb	1	ne	2 chyby	3 chyby	ano	ne	ano	ano	ne	správně	0 chyb
9.	5 chyb	1	ano	3 chyby	2 chyby	ano	ano	ano	ano	ano	správně	1 chyba
10.	10 chyb	1	ne	2 chyby	3 chyby	ano	ano	ano	ano	ano	špatně	0 chyb
11.	10 chyb	3	ne	8 chyb	3 chyby	ne	ne	ne	ano	ano	špatně	0 chyb
12.	5 chyb	1	ano	1 chyba	1 chyba	ano	ano	ano	ano	ano	správně	2 chyby
13.	6 chyb	1	ano	2 chyby	2 chyby	ano	ano	ano	ano	ano	správně	0 chyb
14.	10 chyb	3	ano	7 chyb	4 chyby	ne	ne	ano	ano	ne	špatně	0 chyb

Príloha č. 5 Vyhodnocené výsledky zkoumání školní připravenosti

Selektování hlásek na začátku a na konci slova

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
85 chyb ze 140 možných		65 chyb ze 140 možných	
1 dítě správně / 13 dětí špatně	7%	2 děti správně / 12 dětí špatně	14%

Vyprávění podle obrázku

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
12 dětí ano / 2 děti ne		9 dětí ano / 5 dětí ne	
	86%		64%

Pamatování si své vlastní adresy

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
10 dětí ano / 4 děti ne		12 dětí ano / 2 děti ne	
	71%		86%

Poznat části lidského těla

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
40 chyb ze 140 možných		32 chyb ze 140 možných	
0 dětí správně / 14 dětí špatně	0%	1 dítě správně / 13 dětí špatně	7%

Poznat geometrické tvary

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
31 chyb ze 70 možných		18 chyb ze 70 možných	
1 dítě správně / 13 dětí špatně	7%	4 děti správně / 10 dětí špatně	29%

Říci libovolnou básně

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
11 dětí ano / 3 děti ne		11 dětí ano / 3 děti ne	
	79%		79%

Správný úchop tužky

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
12 dětí ano / 2 děti ne		13 dětí ano / 1 dítě ne	
	86%		93%

Poznat své jméno napsané na papíře

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
13 dětí ano / 1 dítě ne		14 dětí ano / 0 dětí ne	
	93%		100%

Umět se podepsat

Děti z mateřské školy podporující zdraví	Děti z běžné mateřské školy
14 dětí ano / 0 dětí ne 100%	14 dětí ano / 0 dětí ne 100%

Umět zavázat tkaničku

Děti z mateřské školy podporující zdraví	Děti z běžné mateřské školy
12 dětí ano / 2 dětí ne 86%	10 dětí ano / 4 dětí ne 71%

Pravolevá orientace

Děti z mateřské školy podporující zdraví	Děti z běžné mateřské školy
10 dětí správně / 4 dětí špatně 71%	12 dětí správně / 2 dětí špatně 79%

Hrubá motorika – překážková dráha

Děti z mateřské školy podporující zdraví	Děti z běžné mateřské školy
17 chyb ze 70 možných	22 chyb ze 70 možných
5 dětí správně / 9 dětí špatně 36%	5 dětí správně / 9 dětí špatně 36%

Příloha č. 6 Rozhovor s dětmi

Děti z mateřské školy podporující zdraví

děti	ot. 1	ot. 2	ot. 3	ot. 4	ot. 5	ot. 6	ot. 7
1.	ano	na kamarády	-	chování	ZŠ	1	MŠ-hraje, ZŠ-učí
2	ano	na kamarády	matematika	chování	ZŠ	2	MŠ-malá., ZŠ velká
3	ano	kroužek	matematika	musí se učit	ZŠ	2	MŠ-lehká, ZŠ-těžká
4	ano	vyučování	známky	strach	ZŠ	2	MŠ-hračky. ZŠ - ne
5	ano	družina	vyučování	děj v ZŠ	MŠ	1	MŠ-hraje, ZŠ-učí
6	ano	AJ	-	musí se učit	ZŠ	1	MŠ-hraje, ZŠ-učí
7	ano	matematika	-	musí se učit	ZŠ	1	MŠ-hraje, ZŠ-učí
8	ano	ŠVP	-	chování	ZŠ	1	MŠ-spí, ZŠ-nespí
9	ano	psaní	stydět se	Známky	ZŠ	1	MŠ-hraje, ZŠ-učí
11	ano	vyučování	-	-	ZŠ	2	MŠ-spí, ZŠ-nespí
12	ano	úkoly	-	-	ZŠ	1	MŠ-malá, ZŠ-velká
13	ano	ŠVP	nový kamarád	-	ZŠ	1	MŠ-lehká, ZŠ-těžká
14	ano	vyučování	známky	-	obojí	1	MŠ-malé d., ZŠ-velké d
15	ano	výlety	-	kroužky	ZŠ	3	není rozdíl

Děti z běžné mateřské školy

děti	ot. 1	ot. 2	ot. 3	ot. 4	ot. 5	ot. 6	ot. 7
1.	ano	známky	známky	Známky	ZŠ	2	ZŠ-přestávky
2.	ano	Aj	-	AJ	ZŠ	1	ZŠ-píše se tam
3.	ano	na kamarády	známky	Známky	ZŠ	1	MŠ-hluk ZŠ-být ticho
4.	ano	matematika	-	vyučování	ZŠ	2	MŠ-hraje, ZŠ-učí
5.	ano	na st. bratra	-	nový kamarád	ZŠ	1	MŠ-hraje, ZŠ-učí
6.	ano	TV	-	poslouchat uč.	ZŠ	1	MŠ-malé d', ZŠ-velké
7.	ano	Psát	-	-	ZŠ	1	MŠ-malé d', ZŠ-velké
8.	ano	známky	-	-	ZŠ	1	MŠ-hraje, ZŠ-učí
9.	ano	Psát	AJ	nový kamarád	ZŠ	1	MŠ-malé d', ZŠ-velké
10.	ano	vyučování	známky	chování	MŠ	2	MŠ-hraje, ZŠ-učí
11.	ano	Psát	známky	známky	ZŠ	1	MŠ-hraje, ZŠ-učí
12.	ano	vyučování	-	poslouchat uč.	ZŠ	1	ZŠ-přestávky
13.	ano	matematika	nový kamarád	děj v ZŠ	ZŠ	1	ZŠ-známkování
14.	ano	TV	-	děj v ZŠ	MŠ	2	ZŠ-známkování

Příloha č. 7 Porovnané výsledky dětských odpovědí

Děti se nejčastěji se těší na:

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
na vyučování	3	na vyučování	6
na nové kamarády	2	na nové kamarády	1
na anglický jazyk	2	na anglický jazyk	1
na keramický kroužek	1	na st. sourozence	1
na družinu	1	na dobré známky	2
na matematiku	1	na matematiku	1
na úkoly	1	na TV	2
na výlety	1	-	-
na ŠvPř	1	-	-
na psaní	1	-	-
celkem	14/14 100%	celkem	14/14 100%

Děti se ve škole nejvíce obávají z:

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
ze špatných známek	2	ze špatných známek	4
z nových kamarádů	1	z nových kamarádů	1
z učení	1	z AJ	1
z matematiky	2	-	-
ze studu	1	-	-
celkem	7/14 50%	celkem	6/14 43%

Děti si nejčastěji s rodiči povídají o škole na téma:

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
musí se dobře učit	3	musí se dobře učit	2
co se bude v ZŠ dělat	1	co se bude v ZŠ dělat	2
dobré známky	1	dobré známky	3
chování	3	nový kamarád	2
navštěvování kroužků	1	poslouchat uč.	2
strach	1	AJ	1
celkem	10/14 71%	celkem	12/14 86%

Do zš chce jít:

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
ZŠ	12	ZŠ	12
MŠ	1	MŠ	2
Oboje	1		
Celkem	12/14 86%	celkem	12/14 86%

Mateřskou školu zvládne:

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
v ZŠ vše zvládne	9	v ZŠ vše zvládne	10
bude potřeba pomoci	4	bude potřeba pomoci	4
v ZŠ sám neobstojí	1	v ZŠ sám neobstojí	0
Celkem	9/14 64%	celkem	9/14 64%

Vidí děti rozdíl mezi mateřskou školou a základní školou?

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
MŠ – hraje, ZŠ – učí	5	MŠ – hraje, ZŠ – učí	5
MŠ – malé d. ZŠ – velké	1	MŠ – malé d. ZŠ – velké	3
MŠ – lehká, ZŠ – ne	2	MŠ – nepíše se, ZŠ – jo	1
MŠ – hračky, ZŠ ne	1	MŠ – hluk, ZŠ ticho	1
MŠ – spí se, ZŠ – ne	2	MŠ – nejsou přestávky	2
MŠ – malá, ZŠ – velká	2	MŠ – nejsou známky	2
není rozdíl	1	-	-
celkem	13/14 93%	celkem	14/14 100%

Rodiče z běžné mateřské školy

děti	ot. 1	ot. 2	ot. 3	ot. 4	ot. 5	ot. 6	ot. 7	Ot.8
1.	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	dobrá referen- ce	různými hrami	učitelky, rodina	nesrovnatelné	místo bydliště	neúspěchu	nebude stíhat	učení
4.	dobrá referen- ce	-	učitelky, rodina	dnes je lepší, volnější	místo bydliště	nových kamarádů	kolektiv	co bude dělat
5.	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	starší dcera	celkový rozvoj dítěte	učitelky	větší možnosti ve vzdělání	starší sourozenec	ničeho	ne	chování
7.	místo bydliště	grafické listy	učitelky, maminka	-	znám učitelky	ničeho	šikany	nebát se
8.	místo bydliště	celkový rozvoj	společnost kolem dítěte	dostupnější pomůcky	vyhlášená ZŠ	neúspěch	zapojení do kolektivu	nový kamarád
9.	jsem pro běžné MŠ	průprav. cvičení	rodina, sourozenci, MŠ	dnes umí daleko více, svět si to vyžaduje	místo bydliště	změny prostředí	zvládli jsme to my, oni taky	dobře se učit
10.	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	chodil sem starší syn	určitým zaměstnáním	rodiče, škola, okolí	rodiče vyšlapávají dětem cestičku	místo bydliště	asi ne	nebude pracovat	musí poslouchat učitelku
12.	místo bydliště	rozšiřují znalosti a dovednosti	školka spolupracuje s rodiči	lepší podmínky ve vzdělání	místo bydliště	ne, netuší do čeho jde	zbytečných problémů	o družině
13.	znám učitelku	formou her	všichni v MŠ, rodina	dříve se to nebralo tak vážně, je lepší	doporučení	z kolektivu	kolektivu	co bude dělat, učit se
14.	hezké prostory zahrada	-	učitelky	-	chodí tam sourozenec	ničeho	ničeho	bude se učit

Příloha č. 9 Vyhodnocené odpovědi rodičů dětí z obou mateřských škol

Objasněte volbu mateřské školy pro Vaše dítě.

Rodiče dětí z mateřské školy podporující zdraví		Rodiče dětí z běžné mateřské školy	
Neposkytnuté rozhovory	6	neposkytnuté rozhovory	4
líbí se jim program	4	místo bydliště	3
měli zde volná místa	2	dobrá reference	2
přátelský kolektiv	1	docházel st. potomek	2
mimoškolní aktivity	1	hezke prostory	1
-	-	známost s učitelkou	1
-	-	zastávce běžných MŠ	1

Jak podle Vás probíhá příprava na školu?

Rodiče dětí z mateřské školy podporující zdraví		Rodiče dětí z běžné mateřské školy	
neposkytnuté rozhovory	6	neposkytnuté rozhovory	4
neví	2	neví	2
formou her	1	formou her	2
zažíváním různých situací	2	celkovým rozvojem	3
přípravná cvičení	1	plní grafické listy	1
v posledním roce MŠ	1	určitým zaměstnáním	1
rozvoj všech oblastí	1	průpravnými cvič.	1

Kdo se podle Vás podílí na přípravě dětí na školu?

Rodiče dětí z mateřské školy podporující zdraví		Rodiče dětí z běžné mateřské školy	
neposkytnuté rozhovory	6	neposkytnuté rozhovory	4
okolí a ti v kontaktu s dítětem	3	okolí a ti v kontaktu s dítětem	2
rodina a MŠ	2	rodina a MŠ	6
mateřská škola	1	mateřská škola	2
rodina	2	-	-

Myslíte si, že s narůstající dobou se v přípravě na školu u dětí předškolního věku vyskytuje nějaký pokrok?

Rodiče dětí z mateřské školy podporující zdraví		Rodiče dětí z běžné mateřské školy	
neposkytnuté rozhovory	6	neposkytnuté rozhovory	4
neví	1	neví	2
mají větší možnost ve vzdělání, větší výběr	1	mají větší možnost ve vzdělání, větší výběr	3
jsou lépe připraveni	4	jsou lépe připraveni	4
dříve vše volněji	1	rodiče se dítětem více věnují	1
ano	1	-	-

Podle čeho jste vybírali základní školu, do které bude Vaše dítě v září nastupovat?

Rodiče dětí z mateřské školy podporující zdraví		Rodiče dětí z běžné mateřské školy	
neposkytnuté rozhovory	6	neposkytnuté rozhovory	4
místo bydliště	3	místo bydliště	5
dochází st. sourozenec	1	dochází st. sourozenec	2
dobré reference	3	dobré reference	2
sportovní škola	1	známost s učitelkou	1

Uveďte zda a čeho se Vaše dítě ve škole obává.

Rodiče dětí z mateřské školy podporující zdraví		Rodiče dětí z běžné mateřské školy	
neposkytnuté rozhovory	6	neposkytnuté rozhovory	4
ničeho	5	ničeho	5
neznámých lidí	1	neznámých lidí	2
známek	2	známek	2
-	-	změny prostředí	1

Z čeho máte největší obavy při vstupu Vašeho dítěte do školy Vy?

Rodiče dětí z mateřské školy podporující zdraví		Rodiče dětí z běžné mateřské školy	
neposkytnuté rozhovory	6	neposkytnuté rozhovory	4
nemám obavy	4	nemám obavy	3
nebude stíhat látku chování	2	nebude stíhat	1
	1	zařazení do kolektivu	3
je nepozorný	1	šikany	1
-	-	nebude pracovat	1
-	-	zbytečných problémů	1

Bavíte-li se s dítětem o škole, tak na jaké téma?

Rodiče dětí z mateřské školy podporující zdraví		Rodiče dětí z běžné mateřské školy	
neposkytnuté rozhovory	6	neposkytnuté rozhovory	4
noví kamarádi	2	noví kamarádi	1
učit se	3	učit se	5
nebát se	1	nebát se	1
bude vídat sestru	1	poslouchat učitelku	1
Bude sportovat	1	chování	1
-	-	docházet do družiny	1

Rozhovor s učitelkou mateřské školy podporující zdraví

1. Znáte blíže program běžných mateřských škol?

Myslím si, že ano.

2. Jaké hlavní rozdíly vidíte mezi mateřskou školou podporující zdraví a běžnou mateřskou školou?

Ve zdravé mateřské škole je kladen důraz hlavně na pobyt venku na čerstvém vzduchu. Jezdíme na různé velké výlety, i několikrát do měsíce. Vždy se přepravujeme MHD. Spousta jiných mateřských škol má objednané autobusy... my se snažíme, aby děti zažívaly běžné situace.

Prolínají se tu všechny složky dohromady, nejsou rozděleny jako v běžných mateřských školách. Vše na sebe navazuje.

3. Myslíte si, že připravenost dětí na školu je v mateřské škole podporující zdraví lepší než v běžné mateřské škole, nebo naopak? Proč

To mohu posoudit díky prázdninovému provozu, který zde probíhal a docházeli k nám děti z běžných mateřských škol. Ty nejsou tak samostatné. Naše děti se už ve třech letech učí jíst příborem a já zažila děti z běžných škol, které ještě v šesti letech jedly lžící. My vedeme děti k samostatnosti a spolupráci, i ti nejmladší umí říci svůj názor – co chtějí, co nechtějí a mají svou vlastní představu.

4. Vidíte nějaký pokrok za dobu Vaší praxe, v přípravě dětí na vstup do základních škol?

Mohu porovnat dnešní děti a děti z praxe za dob svého studia. Příprava byla vždy hlavně na matematické představy. To se mi nelíbilo. Pro mě byla práce v tehdejší době nepřírozená. V této školce si děti mohou vše vyzkoušet, není to tak upjaté. Dnes mají děti

více možností a větší výběr. Je více pomůcek, vše je propracovanější a všechny složky se vzájemně prolínají.

5. Doporučila byste pro vstup dítěte z mateřské školy podporující zdraví právě základní školu podporující zdraví?

Určitě ano. Záleží samozřejmě na škole. Ne každá zdravá základní škola plní vše co by taková škola měla plnit. Muže mít pouze stejný název ale v základech je to pouze běžná základní škola.

6. Jak realizujete vzdělávací program před vstupem dětí do základní školy?

Protože máme heterogenní skupiny dětí, s předškoláky pracujeme v době, kdy mladší děti spí, to je od 12:30 – 14:30. Příprava na školu probíhá od 13:30 – 14:15. (Hodinu před tím děti odpočívají při čtení pohádky.) Děti pracují podle „Logika“ - grafické listy ve formě obrázku a využíváme materiály z knihy Poruchy učení, která se nám osvědčila.

Povinně je pro všechny tyto děti angličtina a flétna. Oboje je zpracováno formou hry.

Jezdíme také na vzdělávací programy – planetária, ZOO, galerie, návštěva muzeí. V těchto vzdělávacích výletech je příprava na školu také, ale širší veřejnost ji někdy nevidí. Někteří rodiče tuto přípravu nevidí plnohodnotně. Podle některých je dítě nejvíce připraveno, pokud dochází do zájmových kroužků.

Rozhovor s učitelkou z běžné mateřské školy

1. Znáte blíže program mateřské školy podporující zdraví?

Vím že tato alternativní mateřská škola existuje, ale blíží ji bohužel popsat nemohu.

2. Jaké hlavní rozdíly vidíte mezi běžnou mateřskou školou a mateřskou školou podporující zdraví?

3. Myslíte si, že připravenost dětí na školu je v běžných mateřských školách lepší než v mateřských školách podporující zdraví, nebo naopak? Proč?

4. Vidíte nějaký pokrok za dobu Vaší praxe, v přípravě dětí na vstup do základních škol?
Dnes mají děti více pomůcek a díky nim i celkově větší znalosti, ale také větší problémy v soustředění než dříve, hlavně z důvodu LMD. V dnešní době jsou obklopeny multimédiem, které jejich soustředění nepřispívá. Proto jim může dělat problém něco jednostranného, jako např. mluvené slovo. Se všemi těmito problémy se ale dá vždy pracovat.

5. Doporučila byste pro vstup dítěte z běžné mateřské školy právě běžnou základní školu?
Ano, určitě. Já jsem zastávce klasických základních škol, pokud jsou dělané s rozumem.

6. Jak realizujete vzdělávací program před vstupem dětí do základní školy?
Je to celý proces posloupně vypracovaných úkolů, které by děti měly během roku zvládnout. Důležitý je všestranný rozvoj – samostatnost, sebeobsluha... Pro přípravu na 1. třídu jsou podle mě důležité matematické představy, znát pojem prvek a skupina, aby s nimi děti uměly snáze manipulovat, rozpoznat geometrické tvary. Grafické listy, kde jsou dané úkoly – dítě donutí pracovat samostatně a to je důležité. Dále jazyková výchova – vyselektovat hlásky na začátku a na konci slova a poznat slabiky, dítěti v první třídě hodně ulehčí čtení. Dopoledne máme složené ze dvou zaměstnání - z rozumové výchovy a estetické výchovy. Jsou to jednotlivě řízené bloky trvající 30 – 45 minut. Během předškolního roku zvyšujeme soustředěnost dětí, aby vydržely déle sedět. Někdo může samozřejmě polemizovat o tom, že některé činnosti které jsem řekla, nejsou potřeba.

Příloha č. 11 Rozhovor s třídními učitelkami základních škol

o dětech z mateřské školy podporující zdraví

děti	ot. 1	ot. 2	ot. 3	ot. 4	ot.5
1.	velice dobré	nad míru samostatný	ne	ne	sponzorské dary
2.	nevidím nejmenší problém	velká, především v hygieně	matematika - stále potřebuje počítadlo	upozorňuje na mytí rukou před svačinou	maminka ušila pytlíčky na Mikuláše
3.	dobré, má zde kamarády z MŠ	občas potřebuje pomoci	psaní - křečovitě	ráda se zapojuje, pečlivá	dobrá
4.	dobré, kamarády si našla během prvních tří dnů	nebojí se zeptat, je samostatná	problémem je udržet pozornost	často nepochopí zadání, roztěkaná	Bezproblémová
5.	straní se kolektivu, raději pracuje samostatně	vyniká v samostatných činnostech	ne	hraje si v hodinách, špatná pozornost	chodí na rodičovská setkání
6.	bez problému	dobrá úroveň	ne	aktivní v hodinách	pomáhají při školních akcích
7.	dobré	patří k samostatnějším dětem	skupinové práce	ne	Spolupracuje pouze maminka
8.	obava zapojit se do kolektivu	v normě	čtení	ne	přehnaně starostliví
9.	dobré sociální vztahy s dospělými	nestěžují si	ne	vyniká ve sportu	jezdí na školní výlety
10.	ochotný pomoci, kamarádský	Samostatnost dobrá	špatná vizuální představitost - matematika	empatický	zajímají se o dítě, spolupráce je dobrá
11.	děti mu špatně rozumí (češtin není dobrá)	nesamostatný,	v psaní, špatný úchop tužky, nutné uvolň. cviky, píše pod čáru	neudrží dlouho pozornost	příliš nespolupracují
12.	-	-	-	-	-
13.	sociální vztahy má v normě	úroveň samostatnosti v normě	nesoustředěný	ne	konzultujeme společně chování syna
14.	dobré	běžná	v matematice, čtení, výtvarný projev	celkově pomalejší	běžná

o dětech z běžné mateřské školy

děti	ot. 1	ot. 2	ot. 3	ot. 4	ot.5
1.	velice kamarádský	více mu vyhovují kolektivní práce	ne	ne	dobrá
2.	tichý,klidný, stydlivý, hůře se začleňuje	dobrá	bez větších problémů	není rád ve větším počtu dětí	běžná
3.	oblíbený ve třídě	potřebuje častěji mou pomoc	ne	neumí udržet pořádek	Velký zájem ze strany rodičů
4.	nevidím problém	samostatný	ne	ne	běžná
5.	občas ubližuje dětem, agresivní	problémy s převlékáním - tv	chování - vyrušuje o hodině	ne	Nechodí na třídní schůzky
6.	-	-	-	-	-
7.	dobré, špatně si zvykala na nový kolektiv	občas potřebuje dopomoc	čtení – záměna písmen	zapomíná pomůcky	spolupracují prarodiče
8.	-	-	-	-	-
9.	pomáhá ostatním dětem, spolupracuje	preferuje samostatnou práci	čtení	ne	rodiče přispívají výtvarnými potřebami
10.	má raději menší kolektiv	poměrně samostatná	psaní	velice citlivá	velice dobrá
11.	nesmělá	problémy v převlékání	ne	aktivní, umí se prosadit	běžná
12.	dobré sociální vztahy s dětmi i s učitelkou	samostatný, zařídí si co potřebuje	problémy v chování,	chování	V mezích normy
13.	dobré, 1. týden se nechtěl zapojovat do kolektivu	úroveň samostatnosti v normě	ne	velmi snaživý	hlavně při oslavách
14.	dobré	někdy se ptá co má dělat	ne	ne	komunikují, to je důležité

Príloha č. 12 Porovnané odpovedí triedních učitelek základních škol o dětech z odlišných mateřských škol

Jaké jsou jeho/její sociální vztahy ve skupině?

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
neposkytnuté rozhovory	1	neposkytnuté rozhovory	2
dobré sociální vztahy	9	dobré sociální vztahy	8
preferují menší počet dětí ve skupině	2	preferují menší počet dětí ve skupině	3
špatné sociální vztahy	1	špatné sociální vztahy	1
je raději s dospělými	1	-	-

Jaká je úroveň v samostatnosti?

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
neposkytnuté rozhovory	1	neposkytnuté rozhovory	2
dítě je samostatné	11	dítě je samostatné	7
potřebuje pomoc	2	potřebuje pomoc	3
-	-	problém v převlékání	2

Má v některých oblastech problém? Jaký konkrétně?

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
neposkytnuté rozhovory	1	neposkytnuté rozhovory	2
nemají problém	4	nemají problém	7
ve čtení	1	ve čtení	2
v psaní	3	v psaní	1
v matematice	2	chování	2
v soustředění	2	-	-
ČJ, M, VV	1	-	-

Všimla jste si nějakých dalších rozdílů?

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
neposkytnuté		neposkytnuté	
rozhovory	1	rozhovory	2
žádný rozdíl	4	žádný rozdíl	5
neudrží pozornost	3	neudrží pořádek	1
velká empatie	1	zapomíná pomůcky	1
aktivní	2	aktivní	2
hraje si v hodinách	1	velká citlivost dítěte	1
přehnaná hygiena	1	straní se dětem	1
vyniká ve sportu	1	problém v chování	1

Jaká je spolupráce rodičů a školy?

Děti z mateřské školy podporující zdraví		Děti z běžné mateřské školy	
neposkytnuté		neposkytnuté	
rozhovory	1	rozhovory	2
dobrá, spolupracují	12	dobrá, spolupracují	10
nespolupracují	1	spolupráce prarodičů	1
-	-	nespolupracují	1